

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**PRIMERJAVA SLOVENSКИH IN MEDNARODNIH
RAČUNOVODSKIИ STANDARDOV**

Ljubljana, maj 2004

PETRA VOZEL

IZJAVA

Študentka Petra Vozel izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Slavke Kavčič, in dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

Ljubljana, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

1 UVOD	1
2 SLOVENSKI IN MEDNARODNI RAČUNOVODSKI STANDARDI TER SPLOŠNE PRIMERJAVE MED NJIMI.....	2
Slovenski računovodski standardi	2
Mednarodni računovodski standardi	3
Splošne primerjave slovenskih in mednarodnih računovodskih standardov	3
3 PRIMERJAVA TEMELJNIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV IN EKONOMSKIH KATEGORIJ PO SRS IN MRS	6
Temeljni računovodski izkazi	6
3.1 INTERPRETACIJA BILANCE STANJA IN NJENIH POSTAVK PO SRS IN MRS .	8
3.1.1 OPREDMETENA SREDSTVA	11
3.1.2 NEOPREDMETENA SREDSTVA	12
3.1.3 FINANČNE NALOŽBE	14
3.1.4 ZALOGE	16
3.1.5 TERJATVE	18
3.1.6 DENARNA SREDSTVA	20
3.1.7 KAPITAL	21
3.1.8 DOLGOVI	24
3.1.9 DOLGOROČNE REZERVACIJE	26
3.1.10 KRATKOROČNE ČASOVNE RAZMEJITVE	27
3.2 INTERPRETACIJA IZKAZA POSLOVNEGA IZIDA IN NJEGOVIH POSTAVK PO SRS IN MRS.....	28
3.2.1 AMORTIZACIJA	30
3.2.2 STROŠKI MATERIALA IN STORITEV	31
3.2.3 STROŠKI DELA IN STROŠKI POVRAČIL ZAPOSLENCEM.....	32
3.2.4 ODHODKI	34
3.2.5 PRIHODKI	35
3.2.6 VRSTE POSLOVNEGA IZIDA	36
Davek od dobička	36
3.3 INTERPRETACIJA IZKAZA FINANČNEGA IZIDA PO SRS IN MRS	37
Metode sestavljanja izkaza finančnega izida	38
Primerjava izkaza finančnega izida po SRS in MRS	39
3.4 INTERPRETACIJA IZKAZA GIBANJA KAPITALA PO SRS IN MRS	41
Izkaz sprememb kapitala	41
Izkaz pripoznanih dobičkov ali izgub	42
Primerjava izkaza gibanja kapitala po SRS in MRS	43
4 SKLEP	44
LITERATURA	46
VIRI	48

V diplomskem delu uporabljam naslednje kratice:

GAAP	Generally Accepted Accounting Principles (splošno sprejeta računovodska načela – računovodski standardi) – US GAAP (Ameriški računovodski standardi)
MRS	Mednarodni računovodski standardi
SRS	Slovenski računovodski standardi

1 UVOD

V svetu poteka globalizacija računovodskih standardov. Ta proces naj bi odpravil razlike, ki nastajajo pri uresničevanju računovodske prakse. Cilj Odbora za mednarodne računovodske standarde (International Accounting Standards Board, IASB¹) je razviti svetovne računovodske standarde, imenovane Mednarodni standardi računovodskega poročanja, MSRP² (Vezjak, 2003, str. 32). MSRP naj bi pripomogli, da bi bile transakcije po vsem svetu obravnavane enako, pospešili bi mednarodna vlaganja, zmanjšali stroške podjetij in zagotovili primerljivost računovodskih izkazov v svetovnem merilu. Vse to so razlogi, zaradi katerih morajo biti tudi slovenski računovodski standardi (odslej SRS) čim bolj usklajeni z mednarodnimi.

Mednarodni računovodski standardi (odslej MRS) so postali posebno pomembni s sprejetjem resolucije Mednarodne organizacije komisij za vrednostne papirje (The International Organization of Securities Commissions, IOSCO), maja 2000. Po tem sporazumu IOSCO namreč priporoča, naj njeni člani dovolijo mednarodnim izdajateljem vrednostnih papirjev uporabljati MRS pri pripravi računovodskih izkazov za mednarodne ponudbe in kotacije.

Za uskladitev evropskega računovodstva je bilo leta 2002 storjeno nekaj izredno pomembnega. Evropska komisija je julija 2002 sprejela uredbo o uporabi mednarodnih računovodskih standardov. Z njo neposredno predpisuje približno 7000 podjetjem v državah Evropske unije, ki sestavljajo konsolidirane računovodske izkaze in so uvrščena na organizirane trge vrednostnih papirjev v Evropski uniji, da bodo morala tovrstne izkaze od leta 2005 pripravljati po MRS; to velja tudi za Slovenijo (Vezjak, 2003, str. 31).

Namen diplomskega dela je primerjati slovenske in mednarodne računovodske standarde, da bi dobili podlago za analiziranje temeljnih računovodskih izkazov v slovenskih in tujih podjetjih. Predmet obravnave so slovenski in mednarodni računovodski standardi. Po 11. členu MRS 1 (1997) – Predstavljanje računovodskih izkazov – se računovodski izkazi ne smejo opisovati kot skladni z mednarodnimi računovodskimi standardi, če niso usklajeni z vsemi zahtevami vsakega ustreznega standarda in vsakim ustreznim pojasnilom, ki ga izda strokovni odbor za pojasnjevanje (SOP); pri tem je pomembno, da pojasnila SOP niso namenjena za uporabo pri nebitvenih postavkah.

Diplomsko delo je razdeljeno na štiri poglavja z uvodom in sklepom vred.

¹ IASB je naslednik IASC (International Accounting Standards Committee), izdajatelja MRS do aprila 2001.

² MSRP vsebujejo mednarodne računovodske standarde (izdane do aprila 2001), pojasnila SOP (izdana do marca 2002), mednarodne standarde računovodskega poročanja (izdane od aprila 2002) in pojasnila IFRIC – International Financial Reporting Interpretations Committee (Odbor za pojasnjevanje mednarodnih standardov računovodskega poročanja) – (izdana od marca 2002).

V drugem poglavju je obravnavan pojmovni okvir slovenskih in mednarodnih računovodskih standardov ter splošne primerjave in razlike med njimi. Poudarjeno je, kateri SRS so neposredno primerljivi s posameznimi MRS in na katerih področjih eni in drugi niso primerljivi, ker ta področja niso obravnavana hkrati v SRS in MRS. Jedro diplomskega dela – tretje poglavje – je primerjava temeljnih računovodskih izkazov in ekonomskih kategorij po SRS in MRS. Poglavje je razdeljeno na štiri podpoglavja. V vsakem od teh je opravljena primerjava enega izmed štirih temeljnih računovodskih izkazov, to je bilance stanja, izkaza poslovnega izida, izkaza finančnih tokov in izkaza gibanja kapitala, po SRS in MRS. Diplomsko delo se konča s sklepom, v katerem so povzete bistvene ugotovitve primerjave. Primerjava je omejena na SRS, ki so neposredno povezani z MRS, brez uskupinjevanja. Na podlagi primerjave smo skušali ugotoviti, na katerih področjih ali pri katerih postavkah v temeljnih računovodskih izkazih se strokovne rešitve v SRS razlikujejo od strokovnih rešitev v MRS. Primerjave se nanašajo na definiranje, pripoznavanje in vrednotenje ekonomskih kategorij v temeljnih računovodskih izkazih.

Zaradi nagibanja h globalizaciji računovodskih standardov je vprašanje, ali bodo države med poenotenjem in usklajevanjem računovodstva v svetu v prihodnosti izgubile svoje nacionalne računovodske standarde in začele neposredno uporabljati mednarodne. V Sloveniji se kažeta dve poti razvoja, in sicer: SRS lahko spremenimo in jih dopolnimo z novostmi iz MRS ali pa dopustimo uporabo MRS v celoti ali samo za področja, ki so v SRS urejena drugače.

2 SLOVENSKI IN MEDNARODNI RAČUNOVODSKI STANDARDI TER SPLOŠNE PRIMERJAVE MED NJIMI

Slovenski računovodski standardi

Slovenske računovodske standarde oblikuje Slovenski inštitut za revizijo. Temeljijo na Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD). Določajo strokovna pravila računovodenja ter dopolnjujejo in podrobno opredeljujejo zakonske določbe in opredelitve. Izhajajo iz domačega kodeksa računovodskih načel (Uvod v SRS, 2003). Obvezni okvir SRS so MRS in smernice Evropske skupnosti, predvsem četrta in sedma. Kot strokovna podlaga za SRS so upoštevani tudi standardi Velike Britanije in Združenih držav Amerike. Temeljna predpisa, ki dajeta pooblastilo za sprejemanje pravil o računovodenju s SRS, sta Zakon o gospodarskih družbah in Zakon o revidiranju, ki sta bila dopolnjena in spremenjena leta 2001 (Šterbenc, 2002, str. 3).

Uporaba SRS na območju Republike Slovenije je obvezna. Zakon o gospodarskih družbah daje zakonsko podlago, ki nalaga podjetjem, da morajo pripravljati svoje računovodske izkaze po SRS. Po navodilih SRS bodo MRS le informacija o strokovnih dosežkih, dokler ne bodo določbe iz teh standardov sprejete v SRS.

Po letu 2005 bo obvezna neposredna uporaba rešitev v MRS za gospodarske družbe, katerih vrednostnice kotirajo na borzi in katerih računovodski izkazi se uskupinjajo, za druge pa bodo verjetno še nekaj časa veljale strokovne rešitve v SRS (Koželj, 2003). Že zdaj pa morajo slovenska podjetja, katerih delnice kotirajo na borzah v tujini, sestavljati računovodske izkaze po MRS (Cook, Lavrenčič, 2000).

Mednarodni računovodski standardi

Večina MRS je kompromis med britanskimi in ameriškimi standardi (Alexander, Nobes, 2001, str. 103). Eden od namenov Odbora za mednarodne računovodske standarde je kar najbolj uskladiti različne računovodske standarde in računovodske usmeritve, ki veljajo v različnih državah. Poglavitni razlog za nastanek MRS je prav doseganje primerljivosti med računovodskimi izkazi podjetij iz različnih držav. Pokazalo se je, da je potreben skupen računovodski jezik, saj bi bilo le tako mogoče dobiti zanesljive izide primerjave računovodskih informacij pod različnimi zakonodajami in računovodskimi standardi. Tako so MRS s standardi posameznih držav podlaga za pripravo računovodskih izkazov o resničnem gospodarskem in finančnem stanju podjetja, glede dobička pa tudi sredstev in obveznosti do virov sredstev, ter zanesljivo vodilo pri primerljavi računovodskih poročil v času in prostoru (Adoption of the revised International Accounting Standards, 2004).

MRS ne temeljijo na predpisih, saj niso vezani na posamezno državo in tudi ne razveljavljajo predpisov posameznih držav. Praviloma se uporabljajo kot podlaga za oblikovanje obveznih računovodskih rešitev v posameznih državah in kot mednarodne norme v državah, ki imajo svoje računovodske zahteve. Nekateri, sicer redke države, npr. Hrvaška, Makedonija, Jugoslavija, Estonija, Armenija, Ciper, Egipt in še nekatere uporabljajo MRS neposredno kot obvezne standarde (Šterbenc, 2002, str. 5). Kot je bilo že omenjeno bo po letu 2005 obvezna tudi neposredna uporaba MRS za podjetja iz držav Evropske unije, ki sestavljajo uskupinjene računovodske izkaze in so uvrščena na organizirane trge vrednostnih papirjev v Evropski uniji.

Odbor za mednarodne računovodske standarde si prizadeva, da MRS ne bi bili tako zapleteni, da jih ne bi bilo mogoče učinkovito uporabljati v svetovnem merilu. MRS se nenehno spreminjajo in posodablajo (Uvod v določbe MRS, 2001, str. 41).

Splošne primerjave slovenskih in mednarodnih računovodskih standardov³

SRS pokrivajo celotno področje računovodenja, medtem ko MRS poglobljeno obravnavajo le posamezne probleme, za katere je bilo pridobljeno zadostno mednarodno soglasje (Turk, 2000, str. 6). SRS so usmerjeni tudi v notranje, in ne zgolj v zunanje poročanje kakor MRS.

³ Pri primerjavi sem upoštevala Mednarodne računovodske standarde 2001 : [celotno besedilo mednarodnih računovodskih standardov in pojasnil Strokovnega odbora za pojasnjevanje, veljavnih 1. januarja 2001].

To pomeni, da za nekatera področja, ki jih urejajo SRS, ustreznih MRS ni. Posebni SRS, ki jih v MRS ne najdemo, so:

- SRS 16 – Stroški po vrstah, mestih in nosilcih
- SRS 20 – Računovodsko predračunavanje in računovodski predračuni
- SRS 21 – Knjigovodske listine
- SRS 22 – Poslovne knjige
- SRS 28 – Računovodsko nadziranje
- SRS 29 – Računovodsko proučevanje (računovodsko analiziranje)
- SRS 30 – Računovodsko informiranje

Ker naštetá področja v MRS niso posebej urejena, SRS in MRS na teh področjih ni mogoče primerjati. V tem se SRS in MRS tudi razlikujejo.

Slovenske in mednarodne računovodske standarde lahko primerjamo na področjih računovodenja, ki so urejena v SRS in tudi v MRS. Vsak posamezen SRS, ki je primerljiv z MRS, se opira na več MRS, zato primerjava posameznega SRS ni omejena zgolj na primerjavo z enim od mednarodnih računovodskih standardov. Tako je v diplomskem delu vsak SRS primerjan z več mednarodnimi računovodskimi standardi, na katere se posamezen SRS opira. Za nekatere kategorijske SRS obstajajo vsebinsko enaki MRS, ki so neposredno primerljivi s SRS:

- SRS 1 – Opredmetena osnovna sredstva je neposredno primerljiv z MRS 16 – Opredmetena osnovna sredstva (nepremičnine, naprave in oprema)
- SRS 2 – Neopredmetena dolgoročna sredstva z MRS 38 – Neopredmetena sredstva
- SRS 3 – Dolgoročne finančne naložbe z MRS 32 – Finančni inštrumenti – razkrivanje in predstavljanje, MRS 36 – Oslabitev sredstev, MRS 39 – Finančni inštrumenti – pripoznavanje in merjenje ter MRS 40 – Naložbene nepremičnine
- SRS 4 – Zaloge z MRS 2 – Zaloge
- SRS 6 – Kratkoročne finančne naložbe z MRS 32, 36, 39
- SRS 10 – Dolgoročne rezervacije z MRS 37 – Rezervacije, pogojne obveznosti in pogojna sredstva
- SRS 15 – Stroški dela in stroški povračil zaposlencem z MRS 19 – Zaslužki zaposlencev
- SRS 18 – Prihodki z MRS 18 – Prihodki

Hkrati z neposredno primerljivimi MRS je treba upoštevati tudi standarde, na katere se posamezen SRS opira.

Za vse kategorijske SRS ni enakovsebinskega, neposredno primerljivega MRS. Take SRS smo primerjali z MRS takole:

- SRS 5 – Terjatve z MRS 1 – Predstavljanje računovodskih izkazov, MRS 12 – Davek iz dobička, MRS 15 – Informacije, ki odsevajo učinke spreminjanja cen, MRS 21 – Vplivi sprememb deviznih tečajev, MRS 27 – Skupinski računovodski izkazi in obračunavanje

naložb v odvisna podjetja, MRS 31 – Računovodsko poročanje o deležih v skupnih podvigih, MRS 32 – Finančni instrumenti-razkrivanje in predstavljanje, MRS 36 – Oslabitev sredstev in MRS 39

- SRS 7 – Denarna sredstva z MRS 1
- SRS 8 – Kapital z MRS 1, 15, 22 – Poslovne združitve, 27 in 31
- SRS 9 – Dolgoročni dolgovi z MRS 1, 12, 15, 17 – Najemi, 21, 27, 32, 36 in 39
- SRS 11 – Kratkoročni dolgovi z MRS 1, 12, 12, 21, 32, 36 in 39
- SRS 12 – Kratkoročne časovne razmejitve z MRS 1
- SRS 13 – Stroški amortizacije z MRS 1, 4 (nadomeščen z MRS 16, 22 in 38), 15, 17 in 38
- SRS 14 – Stroški materiala in storitev z MRS 1, 2, 8 – Čisti poslovni izid v obdobju, bistvene napake in spremembe računovodskih usmeritev, 9 (nadomeščen z MRS 38), 11 – Pogodbe o gradbenih delih, 15 in 17
- SRS 17 – Odhodki z MRS 1, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17, 22, 23 – Stroški izposojanja, 27, 35 in 38

Nekategorijski SRS 23 – Računovodsko obračunavanje in računovodski obračuni se opira na MRS 1–28, 31–34 in 36–39. Ker ni neposredno primerljiv z nobenim od MRS, je kot splošno izhodišče za primerjavo uporabljen pri vseh primerjavah.

SRS 19 – Vrste poslovnega izida in finančnega izida smo primerjali z MRS 7 – Izkaz finančnega izida (finančnih tokov) in MRS 8 – Čisti poslovni izid v obdobju, bistvene napake in spremembe računovodskih usmeritev.

Medsebojno so primerljivi tudi slovenski in mednarodni računovodski standardi osnovnih oblik računovodskih izkazov, in sicer:

- SRS 24 – Oblike bilance stanja za zunanje poslovno poročanje z MRS 1
- SRS 25 – Oblike izkaza poslovnega izida za zunanje poslovno poročanje z MRS 1, 8
- SRS 26 – Oblike izkaza finančnega izida za zunanje poslovno poročanje z MRS 1, 7
- SRS 27 – Oblike izkaza gibanja kapitala za zunanje poslovno poročanje z MRS 1

Med slovenskimi in mednarodnimi računovodskimi standardi so splošne razlike.

Prva splošna razlika, ki se pokaže pri primerjavi SRS in MRS, je razlika v *sistemski ureditvi* slovenskih in mednarodnih računovodskih standardov. Sistematika SRS je popolnoma drugačna od MRS. SRS so predstavljeni sistematično, ker izhajajo iz slovenskega Kodeksa računovodskih načel, torej iz zaporedja, po katerem so obravnavana domača računovodska načela, MRS pa so nastajali po potrebi in brez logičnega zaporedja.

Druga razlika se nanaša na *doslednost predpisovanja strokovnih rešitev*. SRS so doslednejši od MRS, v katerih je treba zaradi mednarodnih nesoglasij dopuščati več možnosti, da lahko

vsaka država izbere sebi primerno strokovno rešitev (Turk, 2000, str. 6). SRS te možnosti omejujejo.

SRS se razlikujejo od MRS tudi po *namenu razvoja*. Domači standardi so nastali zato, da oblikovanje računovodskih izkazov ne bi bilo prepuščeno le znanju in koristim zaposlenih v podjetju. S sprejetimi standardi temeljijo računovodske rešitve na teoretičnih posplošitvah praktičnih izkušenj stroke. Le tako so lahko računovodski izkazi pripravljeni razumljivo, prikazujejo bistvene zadeve, so zanesljivi in medsebojno primerljivi (Bregar, 1999, str. 5). MRS pa so se začeli razvijati predvsem, da bi izboljšali računovodsko poročanje lastnikom, posojilodajalcem, poslovnim strankam, državi in zaposlenim. Njihova pozornost je zato namenjena obračunskim letnim računovodskim izkazom, to je bilanci stanja, izkazu poslovnega izida in izkazu finančnega izida (Turk et al., 1999, str. 46).

Razlike so tudi v *zasnovi standarda*. Posamezen SRS je zasnovan takole: (A) uvodni del, kjer je določena podlaga, pojasnjen je predmet dela in predstavitev upoštevanih okvirov, (B) standard, ki ima podpoglavja razvrščanja, pripoznavanja in odpravljanja pripoznavanj, začetnega računovodskega merjenja, prevrednotovanja, uskupinjevanja in razkrivanja, (C) razlage pojmov, (Č) pojasnila in (D) datum sprejetja. MRS so večinoma sestavljeni iz primerjalne preglednice sprememb členov, cilja, področja, opredelitve pojmov, vsebinskih poglavij, najnujnejših razkritij in datuma uveljavitve.

SRS poznajo več temeljnih računovodskih predpostavk kot MRS. Poleg predpostavk upoštevanja nastanka poslovnih dogodkov in upoštevanja časovne neomejenosti delovanja predpisujejo SRS še predpostavko upoštevanja resnične in poštene predstavitve ob spreminjanju vrednosti evra in posamičnih cen, ne pa tudi hiperinflacije. Razlog za vpeljavo te temeljne računovodske predpostavke je v tem, da je na območju Slovenije sprememba cen in vrednosti evra še vedno neogiben pojav. Cene se spreminjajo zaradi posebnih in splošnih gospodarskih in družbenih vplivov.

3 PRIMERJAVA TEMELJNIH RAČUNOVODSKIH IZKAZOV IN EKONOMSKIH KATEGORIJ PO SRS IN MRS

Temeljni računovodski izkazi

Večina držav v svetu uvršča med temeljne računovodske izkaze izkaz poslovnega izida in bilanco stanja. Manj pogosta sta izkaz denarnih tokov – izkaz, ki kaže spremembe finančnega položaja podjetja, in ločeni izkaz, tako imenovani izkaz gibanja kapitala. Nekatere države uvrščajo v letno poročilo tudi menedžersko poročilo, pojasnila in druge priloge, npr. podatke iz varstva okolja (Gray, Salter, Radebaugh, 2001, str. 122).

V Združenih državah Amerike, uvrščajo med temeljne računovodske izkaze, ki sestavljajo letno poročilo, izkaz poslovnega izida, bilanco stanja, izkaz denarnih tokov, izkaz sprememb kapitala in izkaz celotnega (vseobsegajočega) dobička⁴ s povzetki glavnih računovodskih usmeritev in razkritji. Letno poročilo vsebuje poleg temeljnih računovodskih izkazov tudi menedžersko poročilo, analizo gospodarskih rezultatov in informacije o poslovnih operacijah (Radebaugh, Gray, 1997, str. 89).

V Nemčiji morajo pravne osebe z neomejeno ali delno omejeno odgovornostjo pripraviti bilanco stanja in izkaz poslovnega izida. Izkaz denarnih tokov ali izkaz sprememb v finančnem položaju podjetja in tudi izkaz sprememb kapitala pripravljajo delniške družbe, ki izdelujejo skupinske računovodske izkaze. Podjetja z omejeno odgovornostjo pripravljajo tudi menedžersko poročilo: V njem razložijo splošni položaj podjetja, razvoj poslovanja, informacije, ki razkrivajo dogodke po dnevu bilance stanja, prevzete razvojne načrte in razvojno-raziskovalne dejavnosti ter poglobljena tveganja, s katerimi se spopada podjetje. Vendar to poročilo ni sestavni del letnega poročila (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 109).

Letno poročilo v Franciji sestavljajo: bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov ali izkaz finančnih tokov, revizorjevo poročilo, menedžersko poročilo in pojasnila k računovodskim izkazom (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 141).

Letno poročilo v Veliki Britaniji sestavljajo: izkaz poslovnega izida, izkaz pripoznanih dobičkov ali izgub⁵, izkaz gibanja lastniškega kapitala, bilanca stanja, izkaz denarnih tokov, pojasnila k računovodskim izkazom in revizorjevo poročilo (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 165–166). V osemdesetih letih dvajsetega stoletja so si nekateri prizadevali uvrstiti v letno poročilo tudi *izkaz dodane vrednosti*, ker je dodana vrednost pomembna, sam izkaz pa naj bi dajal koristne informacije. Vendar zaradi sprememb v gospodarskem in političnem okolju, naraščajočega obsega letnega poročila in zato, ker pomeni izkaz dodane vrednosti le preureditev podatkov, upoštevanih v drugih obveznih računovodskih izkazih, ta izkaz v letnem poročilu ni postal obvezen (Taraporvala, Lawrence, 1993, str. 481–483).

SRS uvrščajo med temeljne računovodske izkaze:

- bilanco stanja,
- izkaz poslovnega izida,
- izkaz finančnega izida in
- izkaz gibanja kapitala.

⁴ V zvezi s tem izkazom se v ameriški literaturi uporablja pojem Statement of Comprehensive Income. Izkaz celotnega (vseobsegajočega) dobička prikazuje spremembe nelastniškega kapitala, ki niso vračunane v čisti dobiček. Ta izkaz vsebuje tečajne razlike, nerealizirane dobičke in izgube pri nekaterih dolgovih in delnicah (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 78).

⁵ Podobno kot v ZDA je celotni (vseobsegajoči) dobiček opredeljen tudi v Angliji, le da je imenovan Total Recognised Gains and Losses (Odar, 2001, str. 75).

Letno poročilo je po 56. členu Zakona o gospodarskih družbah sestavljeno iz bilance stanja, izkaza poslovnega izida ter priloge s pojasnili k izkazu. Pri podjetjih, katerih letno poročilo je treba revidirati, vsebuje le-to še izkaz finančnega izida, izkaz gibanja kapitala in poslovno poročilo.

Letno poročilo mora biti sestavljeno jasno in pregledno. Izkazovati mora resničen in pošten prikaz premoženja in obveznosti družbe, njenega finančnega položaja ter poslovnega izida (ZGD, 57. člen).

MRS navajajo pojem popolni računovodski izkazi. Sestavine računovodskih izkazov so:

- bilanca stanja,
- izkaz poslovnega izida (uspeha),
- izkaz, ki kaže
 - vse spremembe kapitala ali
 - spremembe kapitala razen tistih iz kapitalskih poslov z lastniki in razdelitvijo njim,
- izkaz finančnega izida (finančnih tokov) ter
- računovodske usmeritve in razlagalna pojasnila (MRS 1.7).

Računovodski izkazi morajo pošteno predstavljati finančno stanje, denarno izražene dosežke in finančne tokove podjetja (MRS 1.10).

Iz naštetega razberemo, da predpisujejo SRS enake temeljne računovodske izkaze kot MRS; to pomeni, da so SRS na tem mestu vsebinsko usklajeni z MRS, le da je oblika temeljnih računovodskih izkazov v SRS predpisana, v MRS pa ne.

3.1 INTERPRETACIJA BILANCE STANJA IN NJENIH POSTAVK PO SRS IN MRS

Bilanca stanja (izkaz finančnega položaja) prikazuje kategorije in vrednosti sredstev, obveznosti in lastniškega kapitala na določen dan. V Združenih državah Amerike pripravljajo bilanco stanja ob četrtertletju in ob koncu fiskalnega obdobja, zunaj Združenih držav Amerike pa enkrat na leto ali na pol leta (White, Sondhi, Fried, 2003, str. 61).

Bilanca stanja je najpomembnejša sestavina popolnih računovodskih izkazov. Finančni položaj kaže s tem, ko predstavlja vrednost sredstev podjetja, njegove dolgove in kapital (čisto vrednost) na določen dan. Prikazano finančno stanje podjetja je odvisno od računovodskih načel, upoštevanih pri njeni pripravi. Tisti, ki razčlenjuje podatke iz bilance stanja, mora vedeti, katera računovodska načela so bila upoštevana pri njeni pripravi. Analiza pripomore, da spoznamo plačilno sposobnost analiziranega podjetja, njegovo finančno prožnost in zmožnosti za ustvarjanje dobička, plačevanje zapadlih obveznosti in dividend (Epstain, Ali Mirza, 2003, str. 27).

SRS opredelijo izkaz stanja kot temeljni računovodski izkaz, v katerem je resnično in pošteno prikazano stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov za poslovno leto in medletna obdobja, za katera se sestavlja. Predpisujejo minimalen obseg ali razčlenbo in vrstni red postavk. Natančnost delitve postavk je odvisna od velikosti podjetja.

V SRS so vsa sredstva razdeljena na gibljiva in stalna. Postavke sredstev so razčlenjene po rastoči likvidnosti (najprej stalna in nato gibljiva sredstva), postavke obveznosti do virov sredstev pa po rastoči zapadlosti (najprej dolgoročne, nato kratkoročne).

Preglednica 1: Povzetek bilance stanja po SRS 30 – Računovodsko informiranje⁶

SREDSTVA	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV
A. Stalna sredstva I. Neopredmetena dolgoročna sredstva II. Opredmetena osnovna sredstva III. Dolgoročne finančne naložbe B. Gibljiva sredstva I. Zaloge II. Poslovne terjatve III. Kratkoročne finančne naložbe IV. Dobroimetje pri bankah, čeki in gotovina C. Aktivne časovne razmejitve	A. Kapital I. Kapital in rezerve II. Prevrednotovalni popravki kapitala B. Rezervacije C. Obveznosti I. Finančne obveznosti II. Poslovne obveznosti Č. Pasivne časovne razmejitve

Vir: SRS 30.21

MRS predpisujejo, kaj mora bilanca stanja najmanj vsebovati, oblikovanje bilance stanja pa je prepuščeno iznajdljivosti in tradiciji podjetja (Bregar, 1999, str. 12). MRS ločijo kratkoročna in nekratkoročna sredstva. Podjetje se samo odloči, ali bo predstavljalo kratkoročna in nekratkoročna sredstva ter kratkoročne in nekratkoročne obveznosti do virov sredstev kot posebne postavke v bilanci stanja. Če se podjetje odloči, da takšne razvrstitve ne bo uporabilo, je treba sredstva in obveznosti do njihovih virov predstavljati širše po vrstnem redu njihove zapadlosti v plačilo (MRS 1.53). Obrazec bilance stanja mora vsebovati najmanj postavke, ki predstavljajo zneske (MRS 1.66): a) opredmetenih osnovnih sredstev, b) neopredmetenih dolgoročnih sredstev, c) finančnih sredstev (brez zneskov prikazanih v točkah d, f in g), d) finančnih naložb, obračunanih z uporabo kapitalske metode, e) zalog, f) poslovnih in drugih terjatev, g) denarja in denarnih ustreznikov, h) poslovnih in drugih obveznosti, i) obveznosti za davek in terjatev za davek, kot jih zahteva MRS 12 – Davek iz

⁶ Povzetek bilance stanja, ki omogoča registracijskemu sodišču, da ugotovi istovetnost predložene popolne bilance stanja.

dobička, j) dolgoročnih rezervacij, k) nekratkoročnih obrestonosnih obveznosti, l) manjšinskega deleža ter m) izdanega kapitala in rezerv.

Stalna sredstva, kot so opredeljena v SRS, se razlikujejo od nekratkoročnih sredstev, opredeljenih v MRS. Razlika zadeva: lastne delnice, neopredmetena dolgoročna sredstva in dolgoročne terjatve. MRS odkupljenih lastnih delnic ne izkazujejo v bilanci stanja med sredstvi, saj neposredno zmanjšujejo kapital. MRS prav tako ne dopuščajo usredstvenja nekaterih stroškov (npr. organizacijskih), ki jih izkazujemo po SRS med neopredmetenimi sredstvi. Dolgoročne terjatve po SRS izkazujemo med gibljivimi sredstvi, po MRS pa med nekratkoročnimi.

Gibljiva sredstva, kot so opredeljena v SRS, se razlikujejo od kratkoročnih sredstev, opredeljenih v MRS. Razlika zadeva prej omenjene dolgoročne poslovne terjatve.

Razlika med stalnimi in nekratkoročnimi sredstvi ter gibljivimi in kratkoročnimi nastane zato, ker se sredstva v bilanci stanja, sestavljeni po MRS, delijo po ročnosti (zapadlosti v plačilo), v SRS pa po tem, ali se škode in koristi, ki izhajajo iz teh sredstev, nanašajo na eno ali več obračunskih obdobj.

Sistematika obravnavanja obveznosti do virov sredstev v SRS se razlikuje od sistematike v MRS. SRS izrecno ločujejo dolgoročne in kratkoročne kategorije, MRS in literatura, ki razlaga MRS, pa obravnavajo dolgoročne in kratkoročne kategorije obveznosti skupaj. Enako je po SRS in MRS obravnavan kapital. Dolgoročne obveznosti brez kapitala po SRS so dolgoročni dolgovi in dolgoročne rezervacije, kratkoročne obveznosti pa kratkoročni dolgovi. Tako dolgoročne kot kratkoročne obveznosti se delijo na poslovne in finančne, take delitve pa MRS ne poznajo. Po MRS sodijo med obveznosti (dolgoročne in kratkoročne) posojila, obveznosti z nedoločenim rokom dospelja in zneskom⁷ ter pogojne obveznosti⁸. Obveznosti z nedoločenim rokom dospelja in zneskom v MRS lahko enačimo z dolgoročnimi rezervacijami oziroma pasivnimi časovnimi razmejitvami v SRS. Pogojne obveznosti so v SRS in MRS definirane enako.

V SRS se kot posebna postavka med sredstvi in obveznostmi do virov sredstev pojavljajo kratkoročne časovne razmejitve, ki jih v obrazcu bilance stanja po MRS ne zasledimo. Uvrščene med sredstva se v SRS imenujejo aktivne časovne razmejitve, uvrščene med obveznosti pa pasivne časovne razmejitve. Kratkoročne časovne razmejitve se prav gotovo pojavljajo tudi v bilanci stanja, pripravljeni po MRS, vendar se ne izkazujejo kot posebne postavke.

⁷ Angleški izraz za obveznosti z nedoločenim rokom dospelja in zneskom, ki ga uporablja literatura, ki pojasnjuje MRS, je "provision".

⁸ Pogojne obveznosti so v angleški literaturi označene z izrazom "contingent liabilities".

Za ugotovitev skladnosti bilance stanja, pripravljene po SRS in MRS, je potrebna nadaljnja primerjava posameznih ekonomskih kategorij po SRS in MRS, ki predstavljajo postavke v bilanci stanja.

3.1.1 OPREDMETENA SREDSTVA

Opredmetena sredstva so tista, ki so fizično oprijemljiva. Po naravi so to najbolj nelikvidna sredstva v bilanci stanja. Pojavljajo se čisto na vrhu ali čisto na dnu seznama sredstev, odvisno od tega, čemu dajejo v računovodstvu v različnih državah prednost (Stolowy, Lebas, 2002, str. 248). Opredmetena sredstva so sredstva v lasti ali finančnem najemu, ki se uporabljajo pri ustvarjanju proizvodov ali opravljanju storitev oziroma dajanju v najem ali za pisarniške namene ter se bodo po pričakovanjih uporabljala v več kot enem obračunskem obdobju (MRS 16.6). Med opredmetena sredstva sodijo nepremičnine, naprave in oprema, kot so zemljišča, zgradbe in dograditve ter stroji (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 82).

Opredmetena sredstva se normalno ovrednotijo na podlagi stroškov, ki jim jih je mogoče pripisati neposredno, z vsemi stroški vred, potrebnimi za usposobitev opredmetenega sredstva za uporabo, in se amortizirajo v svoji dobi koristnosti. Najpogosteje uporabljena metoda amortizacije je linearna metoda, ki nima davčnih posledic (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 168). Amortizirljivi znesek opredmetenega sredstva je treba dosledno razporediti na celotno dobo koristnosti po sistematično določenih podlagah. Metoda amortiziranja mora izražati vzorec porabe sredstva. Amortizacijski znesek se praviloma v vsakem obdobju pripozna kot odhodek v izkazu poslovnega izida. Preostala vrednost se upošteva le pri pomembnejših postavkah. Zemljišča imajo neomejeno dobo koristnosti in se ne amortizirajo (Blake, Lunt, 2001, str. 160).

Opredmetena sredstva se lahko prevrednotujejo, vendar je treba tedaj amortizacijo izračunati na podlagi prevrednotene vrednosti sredstev. Povečanje vrednosti se pripozna v razdelku kapitala v postavki revalorizacijska rezerva⁹. Ni nujno, da se vrednost sredstev zmanjša vsako leto. Sredstvo lahko obdrži prvotno vrednost, dokler je kakorkoli uporabno in izguba njegove vrednosti ni trajna (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 168). Če se knjigovodska vrednost sredstev zmanjša zaradi prevrednotenja, se zmanjšanje pripozna kot odhodek.

Pri definiranju, pripoznavanju in vrednotenju opredmetenih sredstev po SRS in MRS ni bistvenih razlik. To pomeni, da so SRS na področju opredmetenih osnovnih sredstev večinoma usklajeni in primerljivi z MRS. Manjši razliki se pokažeta pri obračunu kapitalskih dobičkov pri prodaji opredmetenih sredstev in njihovem razvrščanju.

⁹ SRS imenujejo revalorizacijsko rezervo posebni prevrednotovalni popravek kapitala.

Kapitalski dobički pri prodaji opredmetenih osnovnih sredstev za nepremičninsko podjetje se po MRS upoštevajo kot drugi prihodki iz poslovanja, po SRS pa so zajeti v prevrednotovalnih poslovnih prihodkih.

Opredmetena osnovna sredstva po SRS sodijo med stalna sredstva, po MRS med nekratkoročna.

3.1.2 NEOPREDMETENA SREDSTVA

Neopredmetena dolgoročna sredstva so neoprijemljiva sredstva, katerih prevzem in lastništvo nad njimi daje podjetju pravico do prihodnjih gospodarskih koristi. Mednje uvrščamo patente, franšize, licence, blagovne znamke, avtorske pravice in podobno, ter usredstvene raziskovalno-razvojne stroške in stroške obresti, če je zadoščeno določenim pogojem. Države jih upoštevajo različno: na primer v Italiji lahko štejejo med neopredmetena sredstva tudi zagonske, razširitvene in oglaševalske stroške (Stolowy, Lebas, 2002, str. 291).

Med poglavitne kategorije neopredmetenih sredstev se uvršča dobro ime, ki ima dva različna pomena glede na to, ali je v uskupinjenih ali neuskupinjenih računovodskih izkazih. Kadar se dobro ime, ki ni ustvarjeno v podjetju, pripozna v neuskupinjene računovodske izkaze, pomeni vrednost, ki jo je podjetje pridobilo z novimi kupci. Kadar pa se pripozna v uskupinjene računovodske izkaze, pomeni presežek nabavne vrednosti prevzetega podjetja nad določljivo pošteno vrednostjo pridobljenih sredstev, zmanjšano za njegove dolgove, če takšno podjetje preneha obstajati kot samostojno podjetje (Stolowy, Lebas, 2002, str. 292). Nakupna cena pridobljenih blagovnih znamk in podobnih neopredmetenih sredstev se navadno všteje v plačilo dobrega imena (Radebaugh, Gray, 1997, str. 281).

Računovodske usmeritve glede pripoznavanja stroškov raziskav in razvoja ter stroškov obresti se po svetu zelo razlikujejo. Stroški raziskav in razvoja se v Združenih državah Amerike ne smejo pripoznati v bilanci stanja, na Japonskem se lahko pripoznajo delno, v Braziliji pa so ti stroški povsem usredstveni. Spreminja se tudi doba koristnosti, v kateri se neopredmetena sredstva amortizirajo. Na primer na Japonskem in Švedskem je za neopredmetena sredstva predpisana petletna doba koristnosti, v Braziliji pa se ta doba oceni glede na "pričakovane koristi". Podobno se razlikujejo računovodske usmeritve glede pripoznavanja stroškov obresti za sredstva, izdelana v podjetju. Na Japonskem se ti stroški ne smejo pripoznati, v Braziliji in Združenih državah Amerike pa se morajo (Haskins, Ferris, Selling, 1996, str. 291). Pripoznavanje neopredmetenih sredstev je problematično zlasti za neopredmetena sredstva, ki so ustvarjena v podjetju. V podjetju ustvarjene blagovne znamke, naslovi publikacij, kolofoni, sezname odjemalcev in vsebinsko podobne postavke se ne pripoznajo kot neopredmetena sredstva, ker jih je zelo težko ovrednotiti. Prav tako se ne sme usredstviti v podjetju ustvarjeno dobro ime (Alexander, Nobes, 2001, str. 190).

Vrednost pripoznanih neopredmetenih sredstev v bilanci stanja se določi na podlagi neposredno pripisljivih stroškov njihove pridobitve ali nabavne vrednosti. V dobi koristnosti se upošteva izraba teh sredstev z amortizacijo in izgubami, nastalimi zaradi oslabitve (Alexander, Nobes, 2001, str. 194). Nabavna vrednost neopredmetenega sredstva obsega njegovo nakupno ceno z všteti uvoznimi dajatvami in nevračljivimi nakupnimi davki ter vse neposredno pripisljive stroške pripravljanja sredstva za nameravano uporabo. Neposredno pripisljivi stroški so na primer honorarji za pravne storitve. Pri ugotavljanju nabavne vrednosti se odštejejo vsi trgovinski popusti in odbitki od cene. Neopredmeteno sredstvo, ki se pridobi z zamenjavo za drugo sredstvo, se izmeri po pošteni vrednosti (Kokotec - Novak, 2000, str. 61).

Amortizirljivi znesek sredstva se preiščeno razporedi v pravilno ocenjeni dobi njegove koristnosti. Amortiziranje se začne, ko je neopredmeteno sredstvo na voljo za uporabo. Domnevajo, da doba koristnosti ne presega dvajset let, vendar je temu mogoče oporekati. Uporabljen metoda amortiziranja kaže vzorec nastajanja gospodarskih koristi. Amortizacija, obračunana vsako obračunsko obdobje, se pripozna kot odhodek obdobja. Doba in metodo amortiziranja je treba pregledati najmanj na koncu vsakega poslovnega leta (Blake, Lunt, 2001, str. 100–101).

SRS so, kar zadeva neopredmetena sredstva zelo usklajeni z MRS, čeprav MRS ne dopuščajo usredstvenja nekaterih stroškov, ki jih po SRS izkazujemo med neopredmetenimi dolgoročnimi sredstvi. Po SRS se v podjetju nastali organizacijski stroški¹⁰ pripoznajo, kot neopredmeteno dolgoročno sredstvo, če je mogoče upravičeno pričakovati, da bodo pritekale gospodarske koristi, povezane z njimi, in da se bodo pokrili po začetku delovanja (SRS 2.11). MRS ne omenjajo organizacijskih stroškov neposredno, vendar literatura, ki pojasnjuje MRS, takšne stroške, imenovane "pre-operating expenses", ne uvršča med neopredmetena sredstva z razlogom, da niso vir prihodnjih koristi za podjetje. Tako se tudi po MRS zagonski stroški¹¹ ne usredstvi, ampak pripoznajo kot odhodki, ko se pojavijo, razen če so všteti v nabavno vrednost postavke opredmetenega osnovnega sredstva po MRS 16 (MRS 38.57).

SRS in MRS so usklajeni glede v podjetju nastalih stroškov raziskovanja in razvijanja. V podjetju nastali stroški raziskovanja se ne pripoznajo kot neopredmeteno (dolgoročno) sredstvo, temveč se takoj obravnavajo kot odhodki obračunskega obdobja, v katerem nastanejo. V podjetju nastali stroški razvijanja se pripoznajo kot neopredmeteno sredstvo zgolj in samo pod določenimi pogoji.

¹⁰ Organizacijski stroški so po SRS stroški podjetja v ustanavljanju ali novega dela, ki ga gradi že obstoječe podjetje, preden se začne poslovanje, ki privede do prihodkov, s katerimi jih je mogoče pokrivati, ni pa jih mogoče všteti v nabavno vrednost opredmetenih osnovnih sredstev in zalog. To so stroški uvajanja nove dejavnosti ali bistvenega povečanja obsega dotedanje dejavnosti (SRS 2.42, točka c).

¹¹ Zagonski stroški so ustanovitveni stroški, kot so pravni in pisarniški stroški, ki nastajajo pri ustanavljanju podjetja, vrednost porabe pri otvoritvi novega obrata ali poslovalnice (predotvoritveni stroški) ali vrednost porabe v zvezi z začetkom novega poslovanja ali uvedbo novih proizvodov ali postopkov (predposlovni stroški) (MRS 38, 57. člen).

3.1.3 FINANČNE NALOŽBE

Dolgoročne finančne naložbe

Dolgoročne finančne naložbe so del finančnih instrumentov¹². O finančnih instrumentih govorimo takrat, kadar gre za pogodbeno razmerje med dvema stranema, katerega posledica je nastanek finančnega sredstva ali finančne obveznosti (Odar, 2002, str. 80). Tuja literatura uvršča med finančna sredstva naložbe, terjatve in denar. Dolgoročne so lahko samo naložbe. Med najpogostejšimi vrstami finančnih naložb so naložbe v dolžniške in lastniške vrednostne papirje podjetij (Alexander, Nobes, 2001, str. 243). Slovenska literatura razdeli dolgoročne finančne naložbe na naložbe v kapital drugih podjetij, dolgoročno dana posojila in dolgoročne terjatve iz poslovanja – dolgoročni depoziti in varščine (Turk et al., 1999). Na kontih skupine 06 – Dolgoročne finančne naložbe v kapital – izkazujemo naložbe v kapital drugih podjetij, odkupljene lastne delnice in deleže, naložbene nepremičnine ter naložbe v plemenite kovine, drage kamne, umetniška dela in podobno tržljivo blago (Zupančič, Odar, 2002, str. 39).

Dolgoročne finančne naložbe so aktivna finančna sredstva, ki jih podjetje pridobi, da bi povečevalo vrednost s pridobivanjem obresti, dividend, honorarjev in rent, ki dolgoročno povečujejo njegove finančne prihodke. Izraz aktivno finančno sredstvo je povezan z zahtevo, da naložbenik pridobi pravico do odločanja v podjetju, v katero je investiral. Aktivne finančne naložbe so lahko (Stolowy, Lebas, 2002, str. 481–483):

- naložbe v delnice podružnic,
- naložbe v delnice povezanih podjetij,
- naložbe v delnice drugih podjetij,
- posojila podružnicam, povezanim podjetjem in druge naložbe,
- druga posojila.

Dolgoročne finančne naložbe vseh vrst se na začetku izkazujejo po nabavni vrednosti, ki ji ustrezajo naložena denarna ali drugačna sredstva. Nabavna vrednost finančne naložbe zajema nakupne stroške, kot so posredovalnine, honorarji, dajatve in podobna nadomestila. V nabavno vrednost finančne naložbe se zaradi upoštevanja podlage za merjenje postavk v računovodskih izkazih po izvorni vrednosti in načela vzročne povezanosti prihodkov z odhodki ne štejejo donosi od finančne naložbe. Nabavna vrednost finančne naložbe, pridobljene v zameno za drugo sredstvo, se določi po pošteni vrednosti sredstva, ki ga podjetje da v zameno za finančno naložbo (Odar, 2002, str. 72).

¹² Finančni instrument je pogodba, na podlagi katere nastane finančno sredstvo enega podjetja in hkrati finančna obveznost ali kapitalski finančni instrument drugega podjetja. Pri tem je finančno sredstvo vsako sredstvo, ki je a) denar, b) pogodbeno pravica prejeti denar ali drugo finančno sredstvo, c) pogodbeno pravica zamenjati finančne instrumente z drugimi pod pogoji, ki utegnejo biti ugodni, ali č) kapitalski finančni instrument drugega podjetja.

Vrednost dolgoročnih finančnih naložb se ne zmanjšuje vsako leto. Vrednostne prilagoditve se opravijo takrat, ko se tržna vrednost naložbe zmanjša in je nižja od nabavne vrednosti. Tedaj se zmanjšanje vrednosti zaradi oslabitve pripozna kot odhodek v izkazu poslovnega izida, in nasprotno, če tržna vrednost raste in preseže nabavno vrednost (Stolowy, Lebas, 2002, str. 484).

SRS so, kar zadeva dolgoročne finančne naložbe, bolj ali manj primerljivi z MRS, vendar je nekoliko manjših odmikov. SRS namreč namenja dolgoročnim finančnim naložbam poseben istoimenski standard, MRS pa ne. MRS 39 obravnava vse finančne instrumente skupaj. Poleg tega obravnavajo SRS posebej dolgoročne in kratkoročne finančne naložbe, MRS pa obe kategoriji skupaj.

Drugo razliko, med SRS in MRS opazimo pri odkupljenih lastnih delnicah. Le-te se po SRS formalno obravnavajo med stalnimi sredstvi kot posebna vrsta dolgoročnih finančnih naložb, po MRS pa ne sodijo v aktivo bilance stanja, temveč neposredno zmanjšujejo kapital.

Po SRS se dolgoročne finančne naložbe v tista podjetja, s katerih vrednostnimi papirji se ne trguje na borznem ali prostem trgu, lahko prevrednotujejo zaradi okrepitve kot posledice spremembe vrednosti evra, če se opravlja splošno prevrednotenje kapitala. V tem primeru je treba za učinek prevrednotenja povečati prevrednotovalni popravek kapitala v zvezi z dolgoročnimi finančnimi naložbami (SRS 3.26). Po MRS 21 – Vplivi sprememb deviznih tečajev – pa se vsak devizni dobiček ali izguba pri denarnih sredstvih izkaže v čistem poslovnem izidu, in ne neposredno v kapitalu. Izjema so tečajne razlike od preračuna naložb podjetij v skupini. Le-te ne povečujejo/zmanjšujejo prihodkov/odhodkov financiranja, se pa neposredno poračunajo v kapitalu (v postavki rezerve za tečajne razlike) do odtujitve čiste finančne naložbe (MRS 21.17).

Po SRS in MRS je neposredna posledica vrednotenja finančnih naložb po poštenu vrednosti pripoznavanje dobičkov in izgub. Ponovno vrednotenje finančnih instrumentov povzroči:

1. takojšnje pripoznavanje prihodkov ali odhodkov ter s tem tudi dobičkov in izgub ali
2. pripoznanje še nedoseženih dobičkov v okviru postavke kapitala.

Če so zaradi vrednotenja po poštenu vrednosti priznani prihodki, so sestavni del dobička, ki se lahko razdeli. V Sloveniji je zaradi tveganj in delovanja predpostavke previdnosti za naše razmere sprejemljivejša druga različica. Seveda to velja le za vprašanje pripoznavanja dobičkov in izgub pri tistih finančnih instrumentih, ki jih podjetje poseduje zaradi namena trgovanja. Oba načina se razlikujeta samo v tem, ali pripoznane dobičke pripoznamo kot dobičke in tudi omogočimo njihovo delitev ali pa jih pripišemo neposredno kapitalu in tako delitev onemogočimo do njihove realizacije (Odar, 2000, str. 72–73).

Kratkoročne finančne naložbe

Kratkoročne finančne naložbe so naložbe sredstev podjetja v druga podjetja z vnaprej določenim pogodbenim rokom vračila, ki ne sme biti daljši od dvanajst mesecev. Namenjene so doseganju prihodkov od financiranja oziroma ohranjanju in večanju vloženih sredstev pa tudi doseganju drugih namenov, ki niso nujno povezani z doseganjem dobička. Kratkoročne finančne naložbe so tudi tisti del dolgoročnih finančnih naložb, ki zapade v plačilo najkasneje v letu dni od datuma bilance stanja (Odar, 2002, str. 82). Kratkoročne naložbe sodijo med finančna sredstva.

Kratkoročne naložbe je težko vrednotiti, saj se njihova tržna vrednost nenehno spreminja, s tem pa nastajajo potencialne (nerealizirane) izgube in dobički. Način pripoznavanja nerealiziranih izgub in dobičkov, če so sploh pripoznani, lahko vpliva na oceno tveganja in merjenje ustvarjene dodane vrednosti (Stolowy, Lebas, 2002, str. 362). Podjetje vrednoti kratkoročne finančne naložbe izvirno po nabavni vrednosti, in če izgubljajo vrednost jih oslabi. Ameriški računovodski standardi (US GAAP) predpisujejo, da morajo biti kratkoročne naložbe, ki jih ima podjetje na voljo za preprodajo, ovrednotene po pošteni vrednosti. Nerealizirani dobički in izgube so uvrščeni v dobiček podjetja pred odbitkom davka. Kratkoročne naložbe v Belgiji so ovrednotene po tisti vrednosti, ki je nižja - tržni ali stroškovni. Nerealizirane izgube se vpišejo v izkaz poslovnega izida, nerealizirani dobički pa ostanejo nepripoznani (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 232). Tako vrednotenje in pripoznavanje nerealiziranih dobičkov in izgub priporočajo MRS.

Primerjave SRS in MRS, ki veljajo za dolgoročne finančne naložbe, se nanašajo tudi na kratkoročne finančne naložbe.

3.1.4 ZALOGE

Zaloge sodijo med kratkoročna sredstva, razen dela zalog, ki je ovrednoten po postopku "base inventory", pri katerem ima podjetje vedno na zalogi določeno minimalno zalogo, potrebno za ohranjanje poslovanja. Po tej metodi del zaloge ni za prodajo in je tako rekoč stalno sredstvo, ovrednoteno po izvirni vrednosti. Šele zaloge nad to ravno, so prave zaloge (Alexander, Nobes, 2001, str. 228). Definicije zalog po svetu so dokaj enotne, več razlik opazamo pri vrednotenju, ki je bistvenega pomena. Včasih sestavljajo zaloge velik del celotnih sredstev, zato je njihovo pravilno vrednotenje pomembno za resničen in pošten prikaz v temeljnih računovodskih izkazih. Vrednotenje zalog ni bistvenega pomena le za izračun dobička, temveč tudi za pravilen in pošten prikaz vrednosti zalog v bilanci stanja (Elliott, Elliott, 2002, str. 499).

Literatura namenja velik pomen popisu zalog. Zasledimo dva načina popisa. Prvi je periodični popis ali "periodic counts", drugi pa neprekinjeni popis ali "perpetual inventory". V slovenski

literaturi je govor o inventuri, ki pomeni popis zalog, ugotavljanje razlik v primerjavi s stanjem v poslovnih knjigah in likvidacijo inventurnih razlik. Pri periodičnem popisu gre za fizično štetje in zapisovanje stvari v zalogi. Tako se ugotovi dejansko stanje zaloge na določen dan. Pri neprekinjenem popisu se zapiše vsak premik, ki nastane v zalogo in iz nje in za vsako stvar v zalogi posebej. Zato je količinsko zalogo mogoče izračunati vsak trenutek. S popisovanjem zalog po tej metodi se izognemo obsežnemu štetju na koncu obračunskega leta (Alexander, Nobes, 2001, str. 223).

Zaloge morajo biti ovrednotene po izvirni vrednosti ali čisti iztržljivi vrednosti, in sicer po manjši od njiju (Elliott, Elliott, 2002, str. 503). Glede obračunavanja porabe zalog je najpomembnejša medsebojna zamenljivost enot na zalogi. Zaloge blaga, ki navadno ni zamenljivo med seboj, ter proizvedenih izdelkov in opravljenih storitev, namenjenih določenim projektom, je treba obračunati po metodi predmetno povezanih cen¹³. Za obračunavanje porabe enot v zalogi, ki so med seboj zamenljive, se uporabljajo metode fifo, lifo ali metoda tehtanih povprečnih cen (Stolowy, Lebas, 2002, str. 330).

Zaloge se lahko prevrednotujejo, predvsem zaradi oslabitve. Delno odpisovanje zalog pod njihovo izvirno vrednost ali stroškov do čiste iztržljive vrednosti je skladno s stališčem, da sredstva ne morejo biti izkazana z večjimi zneski, kot se pričakuje ob njihovi prodaji ali uporabi.

SRS so glede zalog zelo usklajeni z MRS. Razlike nastajajo le v nekaterih zadevah.

- Po SRS sodijo zaloge med gibljiva sredstva, po MRS pa med kratkoročna.
- SRS uvrščajo med zaloge materiala tudi drobni inventar z dobo koristnosti do leta dni, lahko pa tudi tistega z dobo koristnosti več kot leto dni, če njegova posamična vrednost ne presega tolarske vrednosti 100 evrov (SRS 4.2). MRS drobnega inventarja ne štejejo med zaloge materiala, vendar pa literatura posredno omenja, da se med take zaloge po MRS uvrščajo stvari, ki se uporabljajo pri proizvodnem procesu ali so del opreme, ki prispeva k proizvodnji. Te stvari bi lahko imenovali drobni inventar.
- SRS delijo zaloge po njihovem izvirnem vrednotenju na:
 - zaloge surovin, materiala, drobnega inventarja in embalaže ter trgovskega blaga,
 - zaloge nedokončane proizvodnje in dokončanih izdelkov.

Med prve se razvrščajo tiste, ki jim je skupni imenovalec začetno vrednotenje z nabavnimi cenami. Med druge pa se štejejo zaloge poslovnih učinkov, ki jih podjetje lahko glede na svojo računovodsko usmeritev vrednoti z eno od izbranih metod vrednotenja: s proizvodjalnimi stroški, z zoženo lastno ceno ali s spremenljivimi stroški (Koželj, 2002, str. 92). MRS po teh dveh merilih zalog ne delijo, ampak jih obravnavajo skupaj. Prav tako MRS v nasprotju s SRS ne govorijo o eni izmed prej naštetih metod vrednotenja

¹³ Angleški izraz za predmetno povezane cene je "specific identification method". Predmetno povezane cene so tiste, ki so pripisane posameznim postavkam v okviru zalog.

proizvodov in nedokončane proizvodnje. Tovrstne zaloge vrednotijo po stroških pretvarjanja in drugih stroških (MRS 2.10).

- Po MRS se lahko v nabavni vrednosti v nasprotju z nabavno ceno po SRS upoštevajo tečajne razlike, ki nastanejo neposredno pri zadnjih pridobljenih zalogah, zaračunanih v tuji valuti. Upoštevanje je mogoče le ob veliki devalvaciji ali revalvaciji valute, proti kateri ni zavarovanja (MRS 2.9). Po SRS pa se učinki prevrednotenja zaradi tečajnih razlik praviloma izkazujejo kot povečanje finančnih odhodkov (pri padcu tečaja tuje valute kot povečanje finančnih prihodkov) in torej niso neposredno povezani z morebitnim popravilanjem začetne nabavne vrednosti, na primer kupljenih zalog surovin, materiala, blaga in drugega (Koželj, 2003a, str. 10).
- Po SRS je mogoče v nabavno vrednost količinske enote nedokončane proizvodnje in proizvodov izjemoma všteti tudi obresti od dobljenih posojil, s katerimi se financirajo takšne zaloge, če njihovo proizvodnjanje traja dlje kot obračunsko obdobje. Takšnega določila v MRS ne najdemo.
- V Sloveniji še vedno deluje inflacija, zato SRS 4 dovoljuje podjetjem, da se odločijo za razvidovanje zmanjševanja zalog po ustrezno izbrani metodi: metodi drsečih povprečnih cen, metodi tehtanih povprečnih cen, metodi zaporednih cen (fifo), metodi obratnozaporednih cen (lifo), metodi stalnih cen, metodi standardnih cen ali kaki drugi. Take ureditve MRS ne poznajo; to je razumljivo, saj v državah, kjer upoštevajo pravila MRS neposredno, ni posebno visoke inflacije ali nihanj v nabavnih cenah. Tako predpisujejo MRS vrednotenje zalog po metodi fifo ali metodi tehtanih povprečnih cen. Dovoljena drugačna rešitev je vrednotenje zalog po metodi lifo.
- SRS ne govorijo o predmetno povezanih cenah kot metodi vrednotenja porabe zalog, predpisani v MRS.

3.1.5. TERJATVE

Poslovne terjatve sodijo med finančna sredstva. V bilanco stanja jih pripoznamo, če smo po pogodbi upravičeni do določene količine denarja na določen dan (Alexander, Nobes, 2001, str. 244). Po SRS se terjatve v knjigovodskih razvidih in bilanci stanja na podlagi ustreznih listin pripoznajo kot sredstva, ko se začnejo obvladovati nanje vezane pogodbene pravice.

Poslovne terjatve so zelo različen del sredstev v celotnih sredstvih podjetja, ki je odvisen od vrste podjetja. Delež terjatev med vsemi sredstvi je prav gotovo višji pri storitvenem podjetju (malo stalnih sredstev) kakor pri podjetju težke industrije (veliko stalnih sredstev) (Stolowy, Lebas, 2002, str. 354).

Terjatve so ovrednotene na podlagi zneska denarja, ki ga po pričakovanju mora dobiti lastnik terjatve, potem ko se odštejejo zneski, ki jih dolžnik očitno ne bo plačal. Zneski, za katere se

utemeljeno pričakuje, da jih dolžniki ne bodo poravnali v rednem roku oziroma celotnem znesku, se imenujejo dvomljive in sporne¹⁴ terjatve, v tuji literaturi označene kot "bad debts". Te je treba odpisati v breme ustrezne postavke odhodkov. Glede na finančni položaj dolžnikov so terjatve razvrščene v več kategorij. Na primer na Japonskem jih razvrščajo v tri različne kategorije (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 188), in sicer:

1. terjatve do dolžnikov, ki nimajo finančnih težav: Zanje se dvomljive in sporne terjatve ocenijo na podlagi razumne osnove, na primer odstotka dvomljivih in spornih terjatev za prejšnje obračunsko leto in za podobne terjatve;
2. terjatve do dolžnikov, ki so v slabem finančnem položaju: Ti zelo verjetno ne bodo zmogli odplačati dolgov in obresti. Zanje se vrednost dvomljivih in spornih terjatev ugotovi potem, ko se odštejejo poroštva in garancije od celotnih terjatev ali pa terjatve obdržijo sedanjo vrednost pričakovanih prihodnjih denarnih tokov, diskontiranih z izvirno obrestno mero za te terjatve;
3. terjatve do dolžnikov, ki so že bankrotirali: Zanje je vrednost dvomljivih in spornih terjatev enaka celotnim terjatvam, potem ko se odštejejo poroštva in garancije.

V večini držav je za davčne namene odpis dvomljivih in spornih terjatev odhodek, ki zmanjšuje obdavčljivi dobiček. V nekaterih državah (npr. Danska, Francija, Velika Britanija in ZDA) ni tako. Odpis dvomljivih terjatev ni strošek, ki bi zmanjševal davčno osnovo, ker bi to pomenilo preveliko manipuliranje davkoplačevalcev z obdavčljivim dobičkom (Alexander, Nobes, 2001, str. 244). V Sloveniji so oblikovani popravki vrednosti in odpisane terjatve do delavcev, lastnikov ali povezanih oseb davčno nepriznani odhodki (Horvat, Guzina, Štendler, 2004, str. 65).

Po SRS se dvomljive in sporne terjatve odpišejo v breme prej oblikovanega popravka vrednosti terjatev. Podjetje določi pri terjatvah iz prodaje glede na izkušnje iz prejšnjih let in pričakovanja v obračunskem obdobju odstotek prihodkov od prodaje na up (kredit), nato pa izračuna pavšalni popravek vrednosti terjatev, ki bremeni prevrednotovalne poslovne odhodke v zvezi s terjatvami, in oblikuje ustrezni popravek vrednosti terjatev. Če je odpis terjatev večji od vnaprej vračunanega popravka vrednosti terjatev ali če podjetje ne določi pavšalnega popravka vrednosti terjatev, so posledica prevrednotovalni poslovni odhodki v zvezi s terjatvami (SRS 5.25).

Glede primerljivosti poslovnih terjatev v SRS in MRS naj omenimo, da terjatve kot samostojna kategorija v MRS niso posebej obravnavane, kot na primer v SRS, ampak so določila, ki veljajo tudi za terjatve, prepoznavna v MRS, na katere se SRS 5 – Poslovne terjatve – nanaša. Pripoznavanje in merjenje terjatev v MRS obravnava MRS 39, vendar opozarjajo na pravilno računovodstvo poslovnih terjatev tudi številni drugi standardi. Na primer MRS 18 – Prihodki – s tem ko predpiše čas pripoznavanja prihodka, sočasno predpiše pripoznavanje terjatve, povezane s tem prihodkom. Čeprav so slovenski in mednarodni

¹⁴ Sporne terjatve so tiste, zaradi katerih se je začel sodni postopek.

standardi na področju terjatev večinoma usklajeni iz prebrane literature sklepamo na dve razliki:

- Poslovne terjatve po SRS sodijo med gibljiva sredstva ne glede na to, ali gre za kratkoročne ali dolgoročne terjatve. Po MRS so kratkoročne terjatve uvrščene med kratkoročna, dolgoročne pa med stalna (nekratkoročna) finančna sredstva.
- Poslovne terjatve so v bilanci stanja po SRS razdeljene na različne kategorije (SRS 5.2): terjatve do kupcev ali drugih financerjev prodanih proizvodov in opravljenih storitev, dobaviteljev prvin poslovnega procesa, do zaposlencev, do udeležencev pri razporejanju poslovnega izida, do financerjev in do uporabnikov finančnih naložb, MRS 1 – odkar je izpodrinil MRS 5, ki je ločeval različne kategorije terjatev – pa ne upošteva ločenega prikazovanja različnih kategorij terjatev v bilanci stanja, čeprav so avtorji prepričani, da bi bilo ločeno prikazovanje za pravilno finančno poročanje nujno (Epstein, Ali Mirza, 2003, str. 156).

3.1.6 DENARNA SREDSTVA

Denar kot najbolj likvidno sredstvo v bilanci stanja je lahko po obliki kratkoročni ali srednjeročni depozit. V denarna sredstva uvrščamo poleg denarja tudi denarne ustreznike; mednje štejemo kratkoročne, visokolikvidne naložbe, ki jih lahko vsak trenutek zamenjamo za znano količino denarja in za katere velja neznatno tveganje spremembe vrednosti. Normalno naj bi denarni ustrezniki dospeli v treh mesecih (Elliott, Elliott, 2002, str. 241–242).

Denarna sredstva ob upoštevanju drugih postavk zagotavljajo informacije, ki so potrebne pri zagotavljanju dnevne plačilne sposobnosti podjetja. Pri računovodskem predstavljanju denarnih sredstev je treba upoštevati, da s poslovno-finančnega vidika vsa računovodsko izkazana denarna sredstva še ne zagotavljajo dnevne plačilne sposobnosti in da je glede na to treba upoštevati kot gotovino še marsikaj drugega, kar je v računovodstvu sicer prikazano npr. kot terjatev.

Posamezne postavke denarnih sredstev se merijo po nominalni vrednosti, ki je redna poročevalna oblika denarja. Tuje valute in devize se preračunajo v domačo na dan prejema po tedanjem tečaju.

SRS so glede denarnih sredstev vsebinsko usklajeni z MRS, čeprav v MRS ni posebnega standarda, ki bi obravnaval denarna sredstva. Ta so obravnavana v MRS 1. Manjši razliki se nanašata na razvrščanje denarnih sredstev:

- SRS delijo denarna sredstva na gotovino, knjižni denar in denar na poti (SRS 7.1), v MRS pa takšne delitve ne zasledimo.

- Denarna sredstva se po določilih v SRS prikazujejo v bilanci stanja med gibljivimi sredstvi, v MRS pa položaj denarnih sredstev v bilanci stanja ni natančno določen. Denarna sredstva, za katera ni omejitev za takojšno porabo, se nedvomno štejejo med kratkoročna, obratna sredstva. Denarna sredstva, ki niso takoj na voljo za porabo, pa se ne smejo prikazati kot obratna sredstva, temveč kot stalna sredstva.

3.1.7 KAPITAL

Kapital¹⁵ je razlika med celotnimi sredstvi in dolgovi podjetja. Lahko je vplačan v obliki denarja, opredmetenih in neopredmetenih sredstev ali intelektualne lastnine. Kapital v nasprotju z dolgovi nima določenega datuma dospelja in ne zagotavlja zanesljivega donosa. Poimenovanje lastnikov (vplačnikov kapitala) je odvisno od pravnoorganizacijske oblike podjetja, v katerega so investirali. V delniški družbi se imenujejo delničarji, v drugih podjetjih pa družbeniki. Lahko je lastnik en sam. Glede na pravnoorganizacijsko obliko podjetja je ločevanje osebnih in poslovnih pravic ter dolžnosti osnovnega pomena (Stolowy, Lebas, 2002, str. 381). Družbeniki z različnimi lastniškimi deleži v podjetju imajo različne pravice glede dobivanja dividend ali vračila kapitala.

Alexander in Nobes za različne namene razčlenjujeta sestavine kapitala. Sestavine kapitala po teh dveh avtorjih so našteje v nadaljevanju, vendar niso enake tistim, ki jih naštevajo SRS.

1. Vpisani kapital

Vpisani kapital se pri delniški družbi deli na navadne in prednostne delnice. Podjetje lahko izda različne navadne delnice. Pravice, ki izhajajo iz njih, so določene v statutu podjetja. Prednostne delnice imajo prednost pred navadnimi, predvsem pri izplačilu dividend in poplačilu delničarjev ob stečaju. V nekaterih državah, npr. na Nizozemskem, imajo lastniki določenega tipa prednostnih delnic izključno glasovalno pravico. Dividende se nikoli ne prejmejo avtomatično, ampak le, če je zanje na voljo dobiček in jih odobri vodstvo podjetja. Prednostne delnice dajejo dividendo po vnaprej znani in stalni stopnji, lahko so kumulativne ali vsebujejo klavzulo o odpoklicu. Zadnjo lastnost imajo v večini držav lahko tudi navadne delnice.

Včasih delniška družba izda delnice, ki niso takoj vpoklicane za celotno vplačilo. To pomeni, da je del potencialnega kapitala nevpoklican. Tak nevpoklican kapital je včasih prikazan kot sredstvo. Višina kapitala, prikazanega v bilanci stanja, se izračuna na podlagi števila delnic in njihove nominalne vrednosti.

¹⁵ Mišljen je lastniški kapital.

2. Vplačani presežek kapitala

To je znesek, ki je plačan nad nominalno vrednostjo. Vplačani presežek kapitala se za namene razlage bilance stanja obravnava identično kot osnovni kapital.

3. Revalorizacijska rezerva

Revalorizacijska rezerva se oblikuje takrat, ko se sredstva prevrednotujejo, dobički iz tega naslova pa se ne pripoznajo v izkazu poslovnega izida. Revalorizacijska rezerva je odvisna od računovodske prakse in pravnih omejitev v posamezni državi. Lahko je oblikovana zaradi posebnega prevrednotenja posameznih sredstev ali zaradi prevrednotenja iz naslova spremembe kupne moči denarja. Zadnje prevrednotenje se dogaja v redkih državah, ker je padec kupne moči razmeroma nizek in zaradi tega v večini primerov zanemaren.

4. Zakonska rezerva

Oblikovanje zakonske rezerve urejajo nekateri zakoni, ki veljajo v državi. Na primer v Franciji se za nekatera podjetja zahteva, da vsako leto oblikujejo zakonske rezerve v višini pet odstotkov čistega dobička, dokler le-ta ne doseže deset odstotkov osnovnega kapitala. Podobno je v Belgiji, Nemčiji, Italiji, Španiji in na Japonskem. Zakonska rezerva ni predpisana v Združenih državah Amerike, Veliki Britaniji, na Danskem, Nizozemskem in Norveškem. V Sloveniji je zakonska rezerva predpisana.

5. Rezerve iz dobička

Rezerve iz dobička zajemajo nerazdeljene dobičke, ki jih ne moremo razvrstiti pod prej navedene postavke. V podjetju, ki nima zakonske rezerve, bi sestavljali rezervo iz dobička nerazdeljeni letošnji dobički in dobički iz prejšnjih let. Tako opredeljene rezerve iz dobička pa vendar še ne pomenijo dobička, ki bi bil na voljo za razdelitev. Na primer, če se zgradbe prevrednotijo zaradi okrepitve, narastejo amortizacijski stroški, to pa zmanjšuje dobiček in rezerve, namenjene pokritju izgube.

Različne države s svojimi računovodskimi standardi predpišejo sestavine kapitala, ki so enake prej naštetim ali pa se od njih razlikujejo. Na primer v Veliki Britaniji je lastniški kapital v bilanci stanja izkazan pod postavko kapital in rezerve. Razdeljen je na: vpoklicani kapital (navadne in prednostne delnice), vplačani presežek kapitala (vplačilo nad nominalno vrednostjo), revalorizacijsko rezervo, druge rezerve, rezerve za lastne delnice (lastne delnice po nominalni vrednosti), rezerve, ki jih oblikujejo povezana podjetja in poslovni izid (zadržani celotni dobiček). Dividende se lahko izplačajo samo iz zadržanega celotnega dobička, revalorizacijska rezerva in rezerva za lastne delnice pa se uporabljata za dodatno lastniško financiranje (Haskins, Ferris, Selling, 1996, str. 434).

Nekoliko drugače je lastniški kapital razdeljen v Združenih državah Amerike. Po US GAAP ga sestavljajo delniški kapital, vplačani presežek kapitala in zadržani celotni dobički. Zadržani celotni dobički združujejo čisti dobiček ali izgubo, znesek, namenjen razdelitvi dividend,

predobračunske prilagoditve za odpravo napak in prilagoditve zaradi spremenjenih računovodskih usmeritev. Računovodska stroka priporoča, da se beseda *rezerva* uporablja samo za zneske zadržanega celotnega dobička, kajti US GAAP ne predpisujejo revalorizacijske ali zakonske rezerve. Lastniški kapital lahko vsebuje tudi tečajne razlike ter nerealizirane dobičke in izgube iz kratkoročnih naložb (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 83–84).

Koncept ohranjanja kapitala

Podjetje ohranja svoj kapital, če ga ima na koncu obdobja toliko, kot ga je imelo na začetku istega obračunskega obdobja skratka, vrednost čistih sredstev podjetja mora biti vsaj enaka lastniškemu kapitalu in rezervam, ki niso na voljo za razdelitev. Koncept ohranjanja kapitala varuje upnike pred razdelitvijo sredstev med delničarje, zaradi česar bi sami imeli izgubo (Elliott, Elliott, 2002, str. 265).

Večina podjetij pri pripravljanju računovodskih izkazov sprejema finančno pojmovanje kapitala, ki se lahko meri v nominalnih denarnih enotah ali enotah nespremenljive kupne moči. Ohranjanje finančnega kapitala, merjenega v enotah nespremenljive kupne moči, izničuje učinke inflacije in zato omogoča primerljivost poslovnih izidov v časovnem zaporedju.

SRS namenjajo kapitalu poseben standard, MRS pa ne. Pojmovanje kapitala je v MRS določeno v Okvirnih navodilih za pripravljanje in predstavljanje računovodskih izkazov. Prenovljeni SRS so, kar zadeva obravnavanje kapitala zelo usklajeni z MRS. Ni pa bilo povsem tako v starih SRS, in tudi v novih so manjši odmiki.

MRS v nasprotju s SRS vpeljujejo stvarno pojmovanje kapitala. Gre za proizvodjalno zmogljivost, ki je izražena npr. z dnevnim obsegom proizvodnje. SRS obravnavajo le finančno pojmovanje kapitala.

Kapital je po SRS razčlenjen na:

- vpoklicani kapital,
- kapitalske rezerve,
- rezerve iz dobička,
- preneseni čisti poslovni izid,
- čisti poslovni izid poslovnega leta,
- prevrednotovalne popravke kapitala.

Elementi kapitala po MRS so izkazani nekoliko drugače:

- Prevrednotovalni popravek kapitala ni izkazan ločeno, temveč neposredno povečuje posamezne postavke kapitala.

- Dobički so izkazani v postavki zadržani čisti dobiček (po SRS je ločeno izkazan dobiček iz preteklih let in dobiček tekočega leta).
- Odkupljene lastne delnice zmanjšujejo vrednost kapitala (po SRS so izkazane med rezervami iz dobička).
- Tečajne razlike od preračuna naložb podjetij v skupini so izkazane med rezervami (po SRS so del prevrednotovalnega popravka kapitala).

Sestavine kapitala po MRS so (MRS, Okvirna navodila, 65. člen): delnice (deleži, vloga), zadržani čisti dobiček, rezerve kot namensko opredeljeni del zadržanega čistega dobička in rezerve, ki pomenijo preračune, povezane z ohranjanjem vrednosti kapitala. Ti preračuni se v MRS imenujejo revalorizacijske rezerve, v SRS pa se postavke, povezane z ohranjanjem vrednosti kapitala, imenujejo prevrednotovalni popravki kapitala, ki niso del rezerv, temveč so samostojne postavke.

3.1.8 DOLGOVI

Dolgoročni dolgovi

Najpogostejše dolgoročne obveznosti so dolgoročne obveznice, državne obveznice, obveznosti za odložene davke, pokojnine in druge pokojninske obveznosti ter obveznosti iz naslova finančnega najema (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 82).

Dolgoročne obveznosti so (Stolowy, Lebas, 2002, str. 435–436): bančna posojila, obveznice, obveznosti iz najema. Dolgoročno bančno posojilo je po navadi pridobljeno iz enega vira in je lahko različnih vrst glede na to, ali je zavarovano ali ne. Pri obveznicah je dolg razpršen med različne vire. Lastnik obveznic lahko le-te proda na finančnem trgu. Vsaka obveznica ima nominalno vrednost in določeno obrestno mero, na podlagi katere lastniku prinaša donose. Vrednotenje obveznic je odvisno od tržne obrestne mere, kakršna je bila ob izdaji. Obveznice so lahko izdane s premijo (prodane po ceni, višji od nominalne vrednosti) ali z diskontom (prodane po ceni, nižji od nominalne vrednosti). Obveznosti iz finančnega najema so enake, kot če bi sredstvo kupili in ga v celoti financirali s posojilom. Zato večina držav zahteva, da je finančni najem v bilanci stanja prikazan kot stalno sredstvo in dolgoročna finančna obveznost. Dolgoročni dolgovi se ob začetnem pripoznanju ovrednotijo z zneski iz ustreznih listin o njihovem nastanku.

Dolgoročni dolgovi se lahko prevrednotujejo zaradi ohranjanja realne vrednosti, okrepitve, oslabitve in odprave oslabitve. Zaradi ohranjanja realne vrednosti se prevrednotijo, kadar je v pogodbi med upnikom in dolžnikom dogovorjena revalorizacija ter kadar so dolgovi izraženi v tuji valuti in se spremeni valutni tečaj v primerjavi s tistim, ki je veljal ob začetnem pripoznavanju. Spremembe dolgoročnega dolga, ki se nanašajo na pridobljena opredmetena osnovna sredstva ali neopredmetena dolgoročna sredstva, se lahko pokažejo v spremenjeni

nabavni vrednosti teh sredstev, in ne v rednih finančnih odhodkih. Prevrednotenje dolgov zaradi okrepitve je obvezno, zaradi oslabitve pa dopustno (Hieng, 2002, str. 49).

SRS so na področju dolgoročnih dolgov v vseh pomembnejših pogledih usklajeni z MRS. Pri primerjavi so se pokazale tele manjše razlike:

- V SRS so dolgoročni dolgovi in dolgoročne rezervacije obravnavani posebej, MRS pa pod postavko dolgovi uvrščajo tudi rezervacije. Poleg tega MRS obravnavajo kratkoročne in dolgoročne dolgove skupaj. Prej podana interpretacija dolgov se nanaša na ozko opredeljene dolgoročne dolgove; to pomeni, da so dolgovi samo tisti zneski, ki jih je mogoče določiti brez ocenjevanja. Opredelitev dolga, ki jo vsebuje 49. člen MRS, pa je zasnovana širše. Če dolgoročna rezervacija pomeni obstoječo obveznost in ustreza drugim sodilom opredelitve dolga, gre za dolg, čeprav je znesek treba oceniti (MRS, Okvirna navodila, 64. člen).
- V SRS so dolgovi členjeni podrobneje. SRS prištevajo med dolgoročne dolgove dolgoročne finančne in poslovne obveznosti. Med dolgoročnimi finančnimi obveznostmi se izkazujejo dolgoročna posojila, dobljena z izdajo obveznic, dolgoročna posojila, dobljena na podlagi posojilnih pogodb, dolgoročna posojila, dobljena pri bankah in drugih, ter dobljene dolgoročne vloge. Dolgoročne poslovne obveznosti so dolgoročni krediti, dolgoročne varščine, druge dolgoročne obveznosti iz poslovanja in dolgoročne obveznosti iz finančnega najema. Dolgoročne obveznosti iz poslovanja se pojavljajo kot dolgoročni dobaviteljevi krediti v zvezi s kupljenim blagom ali storitvami (Odar, 2002a, str. 252–255). Med dolgoročne dolgove sodijo po MRS dolgoročne rezervacije, dolgoročne obveznosti in odloženi prihodki.
- Med dolgoročnimi obveznostmi so po MRS dodatno izkazane obveznosti do zaposlencev, ki se nanašajo na obveznosti za jubilejne nagrade in odpravnine.
- Dolgoročni dolgovi v MRS v nasprotju s SRS niso razdeljeni na finančne in poslovne.

Kratkoročni dolgovi

Kratkoročni dolgovi so obveznosti, povezane s poslovnim ciklom podjetja. Vsebujejo obveznosti do dobaviteljev, menice, obveznosti do zaposlencev, obveznosti za davek od dobička in obveznosti za plačilo tekočega dela dolgoročnega dolga (Stolowy, Lebas, 2002, str. 436). Na začetku se izkazujejo z zneski, ki izhajajo iz ustreznih listin (pogodb, dogovorov), pozneje pa se lahko prevrednotujejo zaradi okrepitve ali oslabitve. Ne prevrednotujejo se zaradi spremembe kupne moči domače valute, lahko pa se zaradi tečajnih razlik zato, da bi se ohranjale njihove realne vrednosti.

Primerjava postavk kratkoročnih dolgov po SRS in MRS pokaže, da SRS kratkoročne dolgove, prav tako kot dolgoročne, razdelijo na finančne in poslovne. MRS take delitve ne poznajo. Prav zato je delitev kratkoročnih dolgov po SRS podrobnejša. Kratkoročni finančni dolgovi po SRS so dobljena posojila in kratkoročno izdani vrednostni papirji. Kratkoročni poslovni dolgovi so kratkoročni krediti dobaviteljev za kupljeno blago ali storitve,

kratkoročne obveznosti do zaposlenih, kratkoročne obveznosti do države in kratkoročne obveznosti v zvezi z razdelitvijo poslovnega izida (Hieng, 2002, str. 115). Med kratkoročnimi dolgovi so po MRS dodatno izkazane obveznosti do zaposlencev iz naslova neizrabljenih ur letnega dopusta.

3.1.9 DOLGOROČNE REZERVACIJE

Rezervacije so "kvaziobveznosti", za katere ni zanesljivo, da bodo nastale v odnosu do tretje osebe. Opredeljene so kot dolgovi z negotovim časom in zneskom. Dolgoročne rezervacije oblikuje podjetje za poravnavanje obveznosti, ki bodo na podlagi sklenjenih pravnih poslov ali na kaki drugi podlagi nastale ali utegnejo nastati v obdobju, daljšem od leta dni. So torej resnične, vendar potencialne obveznosti. V nekaterih državah rezervacije niso opredeljene kot dolgovi, ker ne temeljijo na natančno določenih pogodbenih zneskih, temveč so ti zneski ocenjeni. Med najpogostejše vrste dolgoročnih rezervacij v svetu se uvrščajo rezervacije za garancije in rezervacije za pokojnine, katerih znesek podjetje lahko kvečjemu oceni, ter podobne obveznosti (Stolowy, Lebas, 2002, str. 442–443). Drugi primer rezervacij so ocenjeni zneski za plačilo obveznosti iz naslova davkov ali varstva okolja (Alexander, Nobes, 2001, str. 249–253).

Vrednost pripoznane rezervacije je opredeljena kot najboljša ocena izdatkov, potrebnih za poravnavo na dan bilance stanja. Rezervacije se na koncu obračunskega obdobja zaradi zmanjšane kupne moči denarja ne prevrednotujejo, se pa popravijo, tako da je njihova vrednost enaka sedanji vrednosti izdatkov, torej vrednosti izdatkov na zadnji dan obračunskega obdobja, ki so praviloma potrebni za poravnavo obveznosti.

Dolgoročna rezervacija se pripozna, ko (Stolowy, Lebas, 2002, str. 442–443):

- ima podjetje sedanjo obveznost (pravno ali posredno) kot posledico preteklega dogodka,
- je verjetno, da bo za poravnavo obveznosti potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi,
- je mogoče znesek obveznosti zanesljivo izmeriti.

Če kateri koli od navedenih pogojev ni izpolnjen, govorimo o pogojni obveznosti¹⁶. Za takšno obveznost ni dovoljeno oblikovati rezervacije, njen obstoj pa se praviloma razkrije v letnem poročilu.

¹⁶ Pogojna obveznost je a) možna obveza, ki izhaja iz preteklih dogodkov in katere obstoj potrdi samo pojavitev ali nepojavitev enega ali več negotovih prihodnjih dogodkov, ki jih podjetje ne obvladuje v celoti; ali b) sedanja obveza, ki izhaja iz preteklih dogodkov, vendar se ne pripozna, ker (i) ni verjetno, da bo pri poravnavi obveze potreben odtok dejavnikov, ki omogočajo gospodarske koristi; ali (ii) zneska obveze ni mogoče dovolj zanesljivo izmeriti (SRS 10.40).

Računovodske rešitve, ki jih za dolgoročne rezervacije določajo SRS, so v vseh pomembnejših zadevah skladne z MRS. To velja za nove SRS, ki predpisujejo enake pogoje (prej naštete) za pripoznavanje dolgoročnih rezervacij. Stari SRS namreč teh pogojev niso predpisovali, zato je bilo oblikovanje dolgoročnih rezervacij v slovenskih podjetjih veliko ohlapnejše. Nebistvene razlike so:

- V SRS so rezervacije za pokojnine in slabo ime obravnavane skupaj z drugimi rezervacijami v SRS 10, v MRS pa so te rezervacije predmet posebnih standardov (Korošec, 2000, str. 203).
- Čeprav SRS že predvidevajo dolgoročne rezervacije za pokojnine, pa te oblikuje le malokatero podjetje. V Sloveniji namreč še niso razviti pokojninski in drugi skladi, ki jih za potrebe zaposlencev ustanovi podjetje.
- SRS označujejo rezervacije vselej kot dolgoročne, MRS pa govorijo zgolj o rezervacijah.

3.1.10 KRATKOROČNE ČASOVNE RAZMEJITVE

Časovne razmejitve so knjigovodska tehnika razmejevanja stroškov in prihodkov med posameznimi obračunskimi obdobji v bilanci.

V SRS je jasno opredeljeno, da so kratkoročne časovne razmejitve vzpostavljene terjatve in druga sredstva ter obveznosti, ki se bodo po predvidevanjih pojavili v letu dni in katerih nastanek je verjeten, velikost pa zanesljivo ocenjena; terjatve in obveznosti se nanašajo na znane ali še ne znane pravne oziroma fizične osebe, do katerih bodo tedaj nastale prave terjatve in dolgovi, s sredstvi pa so mišljeni proizvodi ali storitve, ki jih bodo bremenile (SRS 12.1).

Kratkoročne časovne razmejitve se po SRS delijo na aktivne (usredstvene) in pasivne (udolgovljene). Prve zajemajo kratkoročno odložene stroške (odhodke) in kratkoročno nezaračunane prihodke, druge pa kratkoročno vnaprej vračunane odhodke in kratkoročno odložene prihodke.

Po MRS so pasivne časovne razmejitve ekonomske obveznosti, čeprav legalna ali pogodbeni obveznost za plačilo še ni bila izdana, in morajo biti kot take pripoznane. Po navadi te obveznosti zajemajo obveznosti za plače, obresti, rente in davke (Epstain, Ali Mirza, 2003, str. 478).

SRS obravnavajo kratkoročne časovne razmejitve podrobneje in v posebnem standardu. MRS tej tematiki ne namenja pozornosti, očitno za podrobno obravnavo tega problema še ni bilo pridobljeno zadostno mednarodno soglasje. Tuja literatura ne omenja pojmov, kot so aktivne in pasivne časovne razmejitve, čeprav se predvsem v zvezi s pokojninskimi obveznostmi

uporablja pojem vnaprej vračunanih stroškov, ki pa se ne nanaša le na kratkoročne, temveč tudi dolgoročne postavke.

Po SRS so aktivne in pasivne časovne razmejitve posebne postavke v bilanci stanja, ki se naprej razčlenjujejo, vendar SRS ne navajajo teh nadaljnjih razčlemb. Določila o pasivnih časovnih razmejitvah pa so lahko tudi v drugih SRS. Tako je na primer v SRS 15 določeno, da lahko podjetje za ustrezen del zneska stroškov dela, katerega izplačilo zahtevajo zaposleni po zakonu, kolektivni pogodbi, splošnem aktu podjetja ali pogodbi o zaposlitvi, podjetje pa takemu izplačilu nasprotuje, oblikuje kratkoročne pasivne časovne razmejitve (Štrekelj, 2002, str. 121). V bilanci stanja, sestavljeni po MRS, kratkoročne časovne razmejitve niso posebna postavka.

3.2 INTERPRETACIJA IZKAZA POSLOVNEGA IZIDA IN NJEGOVIH POSTAVK PO SRS IN MRS

Izkaz poslovnega izida povzema dogodke in transakcije, ki prinašajo podjetju prihodke iz prodaje proizvodov ali storitev in druge prihodke ter povzročajo odhodke. V nasprotju z bilanco stanja, ki prikazuje finančno stanje podjetja na določen dan, izkaz poslovnega izida povzema poslovanje podjetja v določenem časovnem obdobju, po navadi za četrtoletje ali leto. Pri analizi izkaza poslovnega izida je najpomembnejše prepoznati (1) vračljive in nevračljive dobičke/izgube in (2) izredne postavke, kajti predvidevanje finančnih odločitev temelji na pričakovanjih: sposobnosti plačevanja dividend, sposobnosti lansiranja novih inovativnih proizvodov in sposobnosti poravnave stroškov obresti in kapitala. Nevračljive in izredne postavke pa navadno ne vplivajo veliko na prihodnje poslovanje podjetja in imajo za finančne analitike zelo majhno informacijsko vrednost (Haskins, Ferris, Selling, 1996, str. 117).

Izkaz poslovnega izida ima predvsem obliko stopenjskega zaporednega izkaza poslovnega izida. Četrta smernica Evropske unije dovoljuje tudi horizontalno dvostransko obliko izkaza poslovnega izida, vendar se v praksi pogosteje uporablja stopenjski izkaz poslovnega izida. Obstajata dve možnosti prikazovanja stroškov (odhodkov). Po anglo-ameriški varianti izkaza poslovnega izida so stroški razčlenjeni po funkcionalnih vrstah, po nemški pa po naravnih. Različica izkaza poslovnega izida, ki prikazuje stroške po funkcionalnih vrstah, ima v mednarodnem poslovnem okolju prednost. Po četrti smernici Evropske unije je izkaz poslovnega izida razdeljen na tri dele: dobiček/izguba iz poslovanja, dobiček/izguba iz financiranja in poslovni izid izrednih dobičkov in izgub. Prav tako so v Združenih državah Amerike ločeno prikazane postavke iz poslovanja, neposlovanja, prekinjenega poslovanja, izrednih dobičkov in izgub in postavka, ki prikazuje kumulativni vpliv morebitnih sprememb računovodskih usmeritev, če nastanejo (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 81).

Izkaza poslovnega izida je sestavljen takole:

Poslovni izid
+ Finančni izid
= Izid rednega delovanja
+ Izid izrednega delovanja
– Davek
= Čisti dobiček/izguba poslovnega leta

Čeprav je ločevanje med rednimi in izrednimi postavkami pomembno, je ločevanje le-teh po svetu izredno subjektivno. S četrto smernico Evropske unije so izredne postavke postale precej ozko opredeljene. Kot take postavke se obravnavajo samo poslovni dogodki, ki so hkrati nenormalni in redki (npr. nesreče). Posebne postavke v izkazu poslovnega izida morajo biti razložene v pojasnilih (Walton, Haller, Raffournier, 2003, str. 110).

Po SRS je izkaz poslovnega izida temeljni računovodski izkaz, ki prikazuje način ugotavljanja poslovnega izida v obdobju. Oblike izkaza poslovnega izida temeljijo na oblikah iz četrte smernice Evropske unije. SRS ponujajo dve prej omenjeni obliki stopenjskega zaporednega izkaza poslovnega izida. Zakon o gospodarskih družbah v 59. členu določa najmanjši obseg podatkov, razčlenjen na podatke o prihodkih in podatke o odhodkih.

Podjetja, ki po Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD) ne revidirajo računovodskih izkazov, morajo v izkaz poslovnega izida prikazati postavke (ZGD, 59. člen):

1. Minimalni podatki o prihodkih:
 - prihodki iz poslovanja,
 - prihodki od financiranja,
 - izredni prihodki.
2. Minimalni podatki o odhodkih:
 - stroški v začetnih zalogah proizvodnje in proizvodov,
 - stroški v končnih zalogah proizvodnje in proizvodov,
 - stroški materiala,
 - stroški storitev,
 - plače,
 - nabavna vrednost prodanega blaga in materiala,
 - davki in prispevki, ki niso odvisni od poslovnega izida,
 - odhodki financiranja,
 - pokritje izgube iz prejšnjih let.
3. Minimalni podatki o poslovnem izidu:
 - dobiček pred obdavčenjem,
 - izguba pred obdavčenjem,
 - davki in prispevki, ki so odvisni od poslovnega izida,
 - čisti dobiček,

- izguba po obdavčenju.

Po MRS mora izkaz poslovnega izida vsebovati najmanj te postavke (Alexander, Nobes, 2001, str. 119):

- prihodke,
- izide poslovanja,
- stroške financiranja,
- deleže pridruženih podjetij in skupinskih podvigov v dobičkih in izgubah, obračunanih z uporabo kapitalske metode,
- odhodke za davek,
- dobičke in izgube iz rednega delovanja,
- izredne postavke,
- manjšinski delež,
- čisti poslovni izid v obdobju.

Oblike izkaza poslovnega izida v SRS so primerljive z določili MRS. Glede razčlenitve postavk naj omenimo, da SRS predpisujejo različne razčlenitve za različno velika podjetja. Izkaz poslovnega izida po MRS pa mora razkriti predpisane postavke, ne glede na velikost podjetja.

Da bi ugotovil primerljivost poslovnega izida, pripravljenega po SRS in MRS, je treba nadalje razložiti posamezne postavke izkaza poslovnega izida po SRS in MRS.

Če podjetje sestavlja izkaz poslovnega izida po prvi različici – to pomeni, da prikazuje stroške oziroma odhodke po naravnih vrstah – mora posebej prikazati stroške materiala, stroške dela, amortizacijo in stroške storitev.

3.2.1 AMORTIZACIJA

Stalna sredstva izgubljajo vrednost zaradi izrabe, staranja ali tehnične zastarelosti pa tudi zakonskih in podobnih omejitev. Zato jih je treba občasno zamenjati. Stroški njihove obrabe se imenujejo amortizacijski stroški. Ti se vsako leto pripoznajo v izkazu poslovnega izida, tako kot stroški storitev ali stroški dela. Amortizacija je sistematična razporeditev stroškov amortizacije v dobi koristnosti stalnega sredstva. Amortizirljivi znesek stalnega sredstva je enak njegovim stroškom pridobitve, od teh pa odštejemo morebitno preostalo vrednost. Amortiziranje je proces razporejanja, in ne vrednotenja (Alexander, Nobes, 2001, str. 196).

V Sloveniji morajo podjetja pri končnem obračunu amortizacije upoštevati Zakon o gospodarskih družbah in SRS (Zupančič, 2003, str. 29). Po SRS je amortizacija znesek, ki v posameznem obračunskem obdobju zapusti amortizirljivo sredstvo in je tedanji strošek, razen

ob zmanjšanju prevrednotovalnega popravka kapitala. Stroški amortizacije se pripoznavajo na podlagi doslednega razporejanja amortizirljivih zneskov opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih dolgoročnih sredstev po posameznih obračunskih obdobjih, v katerih izhajajo iz njih gospodarske koristi. Stroški amortizacije se lahko zadržujejo v vrednosti nedokončane proizvodnje in proizvodov, preden se pojavijo med poslovnimi odhodki in vplivajo na poslovni izid posameznega obračunskega obdobja.

Eno od predpisanih temeljnih pravil vrednotenja je, da neodpisana vrednost posameznega amortizirljivega sredstva ne more biti večja od vrednosti, nadomestljive v ostanku njegove dobe koristnosti, oziroma od njegove poštene vrednosti na dan bilance stanja; to se zagotovi s pravilnim amortiziranjem.

Amortizacijske stopnje določajo podjetja sama. Pri tem se ravna po standardih in neodvisno od amortizacijskih stopenj, ki jih upoštevajo davčni predpisi.

Metode amortizacije se delijo na metode enakomernega časovnega amortiziranja, padajočega časovnega amortiziranja, rastočega časovnega amortiziranja in funkcionalnega amortiziranja. Podjetje določi metodo amortiziranja potem, ko določi okoliščine, ki bodo vplivale na dobo koristnosti osnovnega sredstva, kot so intenzivnost uporabe, delo v izmenah in podobno (Zupančič, 2003, str. 31). Uporabljena metoda mora izražati vzorec pojavljanja gospodarskih koristi od osnovnega sredstva. Če vzorca ni mogoče zanesljivo ugotoviti, se uporabi metoda enakomernega časovnega amortiziranja. Izbrano metodo amortiziranja mora podjetje uporabljati dosledno iz obračunskega obdobja v obračunsko obdobje, razen če se spremeni pričakovani vzorec gospodarskih koristi iz tega sredstva.

Določila glede obračunavanja amortizacije, ki jih predpisujejo SRS, so v vseh bistvenih pogledih skladna z določili v MRS. V SRS so opisana v posebnem standardu, v MRS pa večinoma v standardu o opredmetenih sredstvih – MRS 16. Čeprav se v bistvenih pogledih ujemajo, pa MRS v nasprotju s SRS med metodami amortizacije ne ponujajo metode naraščajočega amortiziranja.

3.2.2 STROŠKI MATERIALA IN STORITEV

Stroške materiala izračunamo tako, da količine porabljenega materiala množimo z njihovimi nabavnimi cenami. Ker se nabavne cene v času lahko spreminjajo, se pojavlja problem cen, s katerimi množimo potroške materiala. Stroški materiala se tako izkazujejo v zneskih, ki so pred nastankom potroškov materiala oblikovali vrednost zalog materiala ali drugih sredstev, ki se štejejo med zaloge materiala. Zneski so odvisni od metode vrednotenja zalog materiala, ki jo je podjetje izbralo kot svojo računovodsko usmeritev (Turk et al., 1999, str. 152).

Stroški materiala zajemajo stroške osnovnega in pomožnega materiala, kupljenih polizdelkov, delov, stroške goriva in maziva. S stroški surovin so mišljeni stroški materiala, ki izhajajo iz kmetijstva, gozdarstva in rudarstva. Kot poseben strošek materiala se štejejo tudi stroški vračunanega kala in loma lastnih proizvodov in trgovskega blaga. Prav tako se stroški porabljene energije štejejo med posebne vrste stroškov materiala (Koželj, 2000, str. 97).

Stroški storitev se izkazujejo v dejanskih zneskih ob nabavi le-teh.

Stroški storitev so: prevozne storitve, stroški proizvodnih stopenj, ki jih opravijo druga podjetja, najemnine, zavarovalne premije, storitve plačilnega prometa, v širšem pomenu stroški dajatev, ki niso odvisne od poslovnega izida, ter obresti. Pri stroških storitev mora podjetje paziti tudi na njihovo razčlenjevanje po izvirnih vrstah, od razčlenjevanja po namenu, namenskih (funkcionalnih) vrstah, ki "je vsaj v primeru vključevanja v lastnem okviru opravljenih storitev mogoče šele po končanem razporejanju vseh stroškov (Koželj, 2000, str. 97)".

Glede stroškov materiala in storitev so SRS vsebinsko usklajeni z MRS, čeprav MRS ne poznajo posebnega standarda, ki bi obravnaval stroške materiala in storitev. Ti stroški so v tuji literaturi, ki razlaga MRS, obravnavani v poglavjih o zalogah, kjer se naštevajo in opisujejo posamezne metode vrednotenja zalog. To je razumljivo, saj so stroški materiala odvisni od metod vrednotenja materiala. SRS obravnavajo to področje posebej in podrobneje.

3.2.3 STROŠKI DELA IN STROŠKI POVRAČIL ZAPOSLENCEM

Stroški dela sestavljajo velik del celotnih neposrednih stroškov proizvodnje, zato njihovo zniževanje zelo pripomore k hitrejši rasti proizvodnje. Med stroške dela povsod po svetu prištevajo plače delavcev in plače uslužbencev ("wages and salaries"), obvezne prispevke za socialno varnost ter stroške, povezane s pokojninami in raznimi ugodnostmi. Obvezni prispevki za socialno zavarovanje zajemajo prispevke za socialno zavarovanje, ki jih plača delodajalec, in prispevke za delodajalčeve obveznosti iz zavarovalnih združenj. Stroški za pokojnine in ugodnosti so sestavljeni predvsem iz plačanih pokojnin in rezervacij za pokojnine. Sem sodijo še stroški za odpravnine, tehnološke presežke, transferje v zunanje pokojninske sklade in zavarovalne premije za pokojnine (Haskins, Ferris, Selling, 1996, str. 491).

V slovenskih računovodskih standardih se z računovodskega vidika prejemki zaposlenih delijo na *stroške dela* in *delež v razširjenem dobičku*¹⁷.

¹⁷ Razširjeni dobiček je dobiček, povečan za prevrednotovalne odhodke, ki se nanašajo na deleže članov uprav (ravnateljstva), članov nadzornih svetov, zaposlencev in drugih, ki niso lastniki, v razširjenem dobičku (SRS 15.25).

Stroški dela so plače, ki pripadajo zaposlenim. Sestavljajo jih bruto zneski ter dajatve za socialno varnost in davek na izplačane plače, ki jih podjetje dodatno obračunava glede na kosmate plače. Kot plače se štejejo tudi nadomestila plač, ki pripadajo zaposlenim po zakonu, kolektivni pogodbi ali pogodbi o zaposlitvi za čas, ko ne delajo. Nadomestila se vštevajo med stroške dela, kolikor bremenijo podjetje. Stroški dela pa so tudi darila in nagrade zaposlenim, razna plačila in povračila zaposlenim, ki niso v zvezi s poslovanjem podjetja, ter odpravnine (Hieng, 2002a, str. 158).

Deleži v razširjenem dobičku so zneski, ki jih, odvisno od razširjenega dobička, prejemajo člani organov v podjetju, ki ne prejemajo plač (člani uprav in nadzornih svetov), pa tudi zneski, ki jih, odvisno od razširjenega dobička, prejemajo zaposleni v podjetju kot dodatek k plačam. Deleži zaposlenih v razširjenem dobičku niso stroški dela, temveč poslovni odhodki. Stroški dela se lahko zadržujejo v vrednosti nedokončane proizvodnje in zalog proizvodov, tako da vplivajo na poslovni izid šele takrat, ko so zaloge prodane. Deleži v razširjenem dobičku pa kot vrsta poslovnih odhodkov vplivajo na poslovni izid v obdobju, ko se pojavijo, in jih podjetje ne sme všteti v vrednost zalog (Hieng, 2002a, str. 159).

Stroški dela se po SRS pripoznajo na podlagi listin, ki dokazujejo opravljeno delo in druge podlage za obračun plač v kosmatem znesku oziroma upravičenost do nadomestila plač in plačam sorodnih postavk pa tudi odpravin ter ustreznih dajatev. Izplačila, ki se pojavljajo znotraj poslovnega leta neenakomerno, je mogoče tudi časovno razmejevati (SRS 15.7). Odhodki iz naslova deležev v razširjenem dobičku se pripoznajo, ko se za poslovno leto primerjajo prihodki in odhodki. Med odhodki še ni teh deležev v razširjenem dobičku, razlika pa mora izpolnjevati nekatere pogoje. Del tako ugotovljenega razširjenega dobička se skladno z določbami v statutu ali drugih pravnih aktih ali pa skladno s sklepi ustreznega organa v podjetju razporedi na deleže v razširjenem dobičku, ki pripadajo udeležencem iz opravljenega dela, in ne iz kapitala. Deleži v razširjenem dobičku na podlagi opravljenega dela pomenijo prevrednotovanje stroškov dela in s tem dodatne poslovne odhodke, ki na končni stopnji zmanjšajo razširjeni dobiček zgolj za znesek, ki pripada prinašalcem kapitala skupaj z ustreznim davkom (SRS 15.8, 15.9).

Stroški plač in povračil zaposlencem se prevrednotujejo zaradi upoštevanja poslovnega izida za posamezno poslovno leto, ne pa zaradi spremembe kupne moči domače valute.

SRS so na področju stroškov dela in povračil zaposlencem primerljivi z MRS, čeprav sta MRS 19 in 26, ki obravnavata to tematiko, precej obsežnejša od SRS 15. V MRS je poleg standarda o zaslužkih zaposlencev poseben standard o pokojninskih programih, saj velja, da je z obravnavanjem pozaposlitvenih povračil več težav kot z obravnavanjem kratkoročnih zaslužkov, katerih računovodstvo je preprosto. Tako je zato, ker gre pri pozaposlitvenih povračilih (navadno pokojninah) za dolgoročne stroške in oceno dejavnikov, ki vplivajo na stroške (Vezjak, 1999, str. 160).

SRS podrobno določajo pravila glede samega računovodskega obravnavanja stroškov dela in povračil zaposlencem (razkrivanja, merjenja in prevrednotovanja – zadnjega MRS ne obravnavajo). Za oblikovanje pokojninskih skladov in drugih skladov za potrebe zaposlencev v SRS ni standarda, zato SRS 15 usmerja k uporabi MRS 19 in 26.

3.2.4 ODHODKI

Odhodki so nasprotje prihodkom in skupaj z njimi oblikujejo poslovni izid v obračunskem obdobju. Večino odhodkov lahko pojasnimo s stroški, ki se nanašajo na prodane količine, nikakor pa ne vseh. Iz tega sledi, da so odhodki povezani s stroški, vendar niso istovetni z njimi (Kavčič, 2000, str. 122). To je razlog, da večina strokovne literature, ki govori o stroških in odhodkih, govori tudi o razmerjih med stroški in odhodki.

"Odhodki so zmanjšanje gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki zmanjšanja sredstev (npr. zalog blaga ob njihovi prodaji) ali povečanja dolgov (npr. zaračunanih obresti), katerih posledica so zmanjšanja kapitala, razen tistih, ki so povezana z izplačilom lastnikom (Kavčič, 2000, str. 122)". Odhodki se pripoznajo v izkaz poslovnega izida, kadar se prihodnje gospodarske koristi zmanjšajo – če je to povezano z zmanjšanjem posameznega sredstva ali s povečanjem posameznega dolga – in jih je mogoče zanesljivo izmeriti. Po SRS se delijo na poslovne, finančne in izredne odhodke.

Če podjetje za izračun izkaza poslovnega izida uporablja različico izkaza poslovnega izida, pri kateri so odhodki razčlenjeni po funkcionalnih vrstah, se poslovni odhodki po SRS in MRS razdelijo na: proizvodne stroške prodanih proizvodov oziroma nabavno vrednost prodanega blaga, stroške prodajanja in stroške splošnih dejavnosti.

Med odhodke rednega delovanja sodijo finančni odhodki, kot jih imenuje slovenska literatura. Tuja literatura pojma finančni odhodki ne pozna, temveč uvršča med postavke rednih odhodkov poleg poslovnih odhodkov tudi stroške, izhajajoče iz naložb (izgube pri oslabitvi finančnih inštrumentov) in posojil (dane obresti).

Izredni odhodki niso pogosti. Povzroči jih le redko kateri posel ali poslovni dogodek, npr. naravne nesreče. Vključevanje odhodkov med izredne postavke je bolj odvisno od narave posla ali poslovnega dogodka v razmerju do rednega poslovanja kakor od pričakovanja pogostosti poslovanja (Bregar, 1999, str. 47).

Pri izkazovanju in vrednotenju posameznih postavk odhodkov po SRS in MRS nastajajo manjše razlike. Na splošno pa so SRS, kar zadeva odhodke, v vseh bistvenih pogledih skladni z MRS. Manjši razliki se kažejo pri:

- stroških iz naslova obveznosti do zaposlencev, ki so po MRS višji zaradi oblikovanja rezervacij za pokojnine. Ti odhodki v Sloveniji niso aktualni, saj podjetja nimajo oblikovanih lastnih pokojninskih skladov. Rezervacije za pokojnine so v novih SRS novost in so posledica prilagoditve MRS;
- postavki odškodnine, ki so po SRS izredni, po MRS pa poslovni odhodek. MRS izrednih postavk skoraj ne poznajo. Po SRS pa poleg odškodnin med izredne odhodke uvrščamo tudi rezervacije za kritje možnih izgub iz kočljivih pogodb, kritje izgube iz prejšnjih let, denarne kazni, izgube od prodaje osnovnih sredstev in druge nenavadne postavke.

3.2.5 PRIHODKI

Prihodki so nasprotje odhodkov in skupaj z njimi sestavljajo poslovni izid. V literaturi so definirani kot povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki povečanja sredstev ali zmanjšanja dolgov. Po poslovnem izidu vplivajo na velikost kapitala vsi prihodki, razen tistih, ki so povezani z novimi vplačili lastnikov (Kavčič, 2000, str. 124).

Pripoznavanje prihodkov pomeni zapisovanje vpliva transakcij na prihodkovno stran izkaza poslovnega izida. Pomembno je časovno vzporejanje prihodkov z odhodki, zaradi česar je za vsak prihodek pomembno, kdaj ga pripoznamo. Merila za pripoznavanje prihodkov se spreminjajo glede na vrsto transakcije, in so v različnih državah različna. Na splošno velja, da se prihodki pripoznajo v izkaz poslovnega izida, če je povečanje prihodnjih gospodarskih koristi povezano s povečanjem posameznega sredstva ali z zmanjšanjem posameznega dolga in jih je mogoče zanesljivo izmeriti. Prihodki se členijo na poslovne, finančne in izredne. Poslovni prihodki se naprej delijo na prihodke od prodaje in druge poslovne prihodke.

Politika pripoznavanja prihodkov pomembno vpliva na poslovni izid podjetja, različne uporabnike računovodskih informacij in finančne trge, na katerih deluje podjetje. Zato so lahko pravila za pripoznavanje prihodkov določena zelo prilagodljivo, tako da je mogoče dobičke in izgube namerno pripoznati z zamudo ali pa prehitro. Takšno ravnanje imenujemo glajenje dobička; z njim podjetje zmanjšuje velika gibanja dobička, s katerimi bi lahko pošiljalo alarmantne signale na finančne trge. Glajenje dobička ima precej vpliva na obdavčenje in posledično na denarne tokove. Čeprav so računovodska pravila teoretično zasnovana tako, da bi preprečevala takšno glajenje dobička, pa zaradi velike subjektivnosti pri merilih za pripoznavanje prihodkov tega ni mogoče preprečiti. Zato delničarji zahtevajo, da so v pojasnilih k računovodskim izkazom natančno zapisana merila za pripoznavanje prihodkov in razloženi vsi morebitni odmiki (Stolowy, Lebas, 2002, str. 211–212).

Prihodki in merila za njihovo pripoznavanje so v SRS in MRS definirani enako. Lahko rečemo, da so SRS na področju prihodkov večinoma usklajeni z MRS, so pa nekatere razlike:

- Delitve prihodkov na poslovne, finančne in izredne, kakršna je predstavljena v SRS, v MRS ne najdemo.
- V SRS so vse vrste prihodkov v vseh dejavnostih obravnavane v enem standardu – SRS 18, MRS 18 – Prihodki pa ne obravnava vseh vrst prihodkov, temveč so prihodki, ki niso predmet tega standarda, obravnavani v drugih MRS.
- MRS v nasprotju s SRS skoraj ne poznajo izrednih prihodkov. SRS uvrščajo med izredne prihodke neobičajne postavke, postavke iz preteklih obračunskih obdobj, prihodke, dobljene za poravnavo izgube iz prejšnjih let, dobičke od prodaje osnovnih sredstev.

3.2.6 VRSTE POSLOVNEGA IZIDA

Poslovni izid izraža uspešnost ali neuspešnost posloводства v določenem obdobju.

Po SRS obstajajo temeljne in druge vrste poslovnega izida (dobička ali izgube). Temeljne vrste poslovnega izida so poslovni izid iz prodaje, poslovni izid iz celotnega poslovanja, poslovni izid iz rednega delovanja, celotni poslovni izid, celotni poslovni izid po odbitku poravnave izgube iz prejšnjih let, celotni poslovni izid po odbitku prevrednotovalnega popravka poslovnega izida in čisti poslovni izid. Druge vrste poslovnega izida so prispevek za kritje, kosmati poslovni izid iz celotnega poslovanja, celotni poslovni izid skupaj s finančnimi odhodki, celotni poslovni izid skupaj z deleži zaposlencev v njem in dohodek (SRS 19.2).

V MRS temeljne in druge vrste poslovnega izida niso našteje, vendar je posredno iz literature razvidno, da predpisujejo enake vrste poslovnega izida kot SRS.

Davek od dobička

Novi SRS so glede davka od dobička usklajeni z MRS, to pa ni veljalo za stare SRS. Le-ti namreč niso predpisovali razmejevanja davkov, s čimer se izniči razlika med davčnim in računovodskim dobičkom (Hieng, 1999, str. 172–173). SRS in MRS tako enako zahtevajo, da podjetje izračuna odloženi davek začasne razlike med davčno vrednostjo¹⁸ posameznega sredstva oziroma obveznosti in njegovo knjigovodsko vrednostjo v bilanci stanja. Če so knjigovodske vrednosti sredstev nižje od davčne vrednosti, gre za odbitne začasne razlike, za katere je treba obračunati odloženo terjatev za davek. Če pa so knjigovodske vrednosti sredstev višje od njihove davčne vrednosti, gre za obdavčljive začasne razlike, za katere je treba obračunati odloženo obveznost za davek. Nasprotno velja za obveznosti.

¹⁸ Davčna vrednost sredstva ali obveznosti je znesek, ki se pripiše sredstvu ali obveznosti pri obračunu davka. Davčna vrednost sredstva je znesek, ki se pri obračunu davka odšteje od vsake obdavčljive gospodarske koristi, ki priteče v podjetje, kadar se z njo povrne knjižna vrednost sredstva. Če gospodarska korist ni obdavčljiva, je davčna vrednost sredstva enaka njegovi knjižni vrednosti (Hieng, 1999, str. 179).

3.3 INTERPRETACIJA IZKAZA FINANČNEGA IZIDA PO SRS IN MRS

Izkaz finančnega izida ali izkaz denarnih tokov, kot ga imenuje tuja literatura, prikazuje povečanje in zmanjšanje denarnih sredstev podjetja v obračunskem obdobju. Iz izkaza denarnih tokov so razvidni vzroki za zmanjšanje ali povečanje denarnih sredstev. Takšne informacije pomagajo naložbenikom, posojilodajalcem in drugim zainteresiranim, da razumejo, kaj se dogaja z denarnimi sredstvi kot najbolj likvidnimi sredstvi podjetja (Weygandt, Kieso, Kimmel, 2002, str. 716–717).

Izkaz finančnega izida oziroma izkaz denarnih tokov kaže spremembe v finančnem položaju podjetja in pomaga naložbenikom in posojilodajalcem, da ocenijo (Epstein, Ali Mirza, 2003, str. 124):

- zmožnost generiranja prihodnjih pozitivnih denarnih tokov,
- zmožnost poravnavanja obveznosti in plačevanja dividend,
- razloge za razlike med poslovnim izidom ter prejemki/pritoki in izdatki/odtoki,
- denarne in nedenarne aspekte podjetniških investicijskih in finančnih transakcij.

Pri pripravi izkaza denarnih tokov so upoštevani denar in denarni ustrezniki.

Izkaz denarnih tokov ločeno prikazuje denarne tokove pri poslovni in naložbeni (investicijski) dejavnosti ter dejavnosti financiranja (Weygandt, Kieso, Kimmel, 2002, str. 717):

- *Poslovna dejavnost* zajema denarne tokove, povezane s prihodki in odhodki iz poslovanja.
- *Investicijska dejavnost* zajema denarne tokove, ki se nanašajo na pridobitve in odtujitve finančnih naložb in dolgoročnih sredstev ter denarne tokove od dobljenih obresti, dividend in deležev v dobičku drugih.
- *Dejavnost financiranja* zajema denarne tokove od pridobivanja in vračanja posojil ter denarne tokove od vplačane kapitala in plačanih donosov delničarjem.

Kljub navedeni standardni razčlembi izkaza finančnih tokov se nekatere države odločajo za podrobnejšo delitev. Računovodski standardi v Veliki Britaniji na primer zahtevajo, da je izkaz denarnih tokov razdeljen na osem glavnih podkategorij, in sicer (Blake, Lunt, 2001, str. 13–14):

- *Poslovna dejavnost*: Denarni tokovi pri poslovni dejavnosti poleg osnovnih tokov zajemajo tudi dividende, prejete od povezanih podjetij, če so ta podjetja uvrščena v uskupljeni izkaz poslovnega izida;
- *vračila kapitala in servisiranje dolgov*: Takšni denarni tokovi so na primer prejete in plačane obresti;
- *obdavčenje*: V to kategorijo sodi plačilo davka od dobička in kapitalskih dobičkov, ne pa tudi plačilo davka na dodano vrednost;

- *prevzemi in odtujitve*: Denarni tokovi v tej skupini so povezani s prevzemi in odtujitvami poslove dejavnosti, naložbenjem v podružnice, povezana podjetja ali v skupna vlaganja;
- *izplačilo dividend*;
- *likvidna sredstva*: Denarni tokovi v tej postavki zajemajo vplačila in izplačila, ki so povezana s kratkoročnimi depoziti in drugimi likvidnimi naložbami;
- *financiranje*: Denarne tokove pod kategorijo financiranja sestavljajo dane in dobljene glavnice zunanjih virov sredstev. Denarni tokovi, usmerjeni v podjetje, so prejemki od prodanih delnic in glavnice dobljenih posojil. Denarni tokovi, usmerjeni iz podjetja, so izdatki za vračilo posojil, odkupljene lastne delnice in stroški izdaje delnic.

Računovodski standardi Velike Britanije se zaradi zahteve po razčlenitvi izkaza denarnih tokov na osem kategorij močno razlikujejo od MRS, US GAAP in SRS, v katerih se zahteva standardna delitev denarnih tokov na tri prej naštetе kategorije.

V SRS je izkaz finančnega izida opredeljen kot temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe stanja denarnih sredstev in njihovih ustreznikov za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se sestavlja. Če so na voljo ustrezni podatki o prejemkih in izdatkih, se izkaz finančnega izida sestavi po neposredni metodi, drugače pa po posredni metodi iz podatkov iz dveh zaporednih bilanc stanja, podatkov v izkazu poslovnega izida in dodatnih podatkov. Izkaz finančnega izida ima po SRS lahko obliko dvostranske uravnotežene bilance finančnega izida ali zaporednega stopenjskega izkaza finančnega izida (SRS 26.1, 26.2, 26.3, 26.4).

Po MRS je izkaz finančnega izida del popolnih računovodskih izkazov. Pomemben je zato, ker uporabniki računovodskih informacij želijo vedeti, kako podjetje pridobiva in uporablja denarna sredstva in njihove ustreznike. To velja ne glede na vrsto dejavnosti podjetja in ne glede na to, ali je denarna sredstva mogoče jemati kot proizvod podjetja, kot na primer pri finančni instituciji (MRS 7.3).

Metode sestavljanja izkaza finančnega izida

Za sestavljanje izkaza finančnega izida imamo na voljo dve metodi, in sicer neposredno in posredno metodo. V računovodskih standardih večine držav, tako v MRS, US GAPP in tudi v SRS, sta dovoljeni obe.

Večina podjetij uporablja posredno metodo priprave izkaza denarnih tokov zato, ker je preprostejša in ker se osredinja na razlike med čistim dobičkom in čistimi denarnimi tokovi iz poslovanja. Pri sestavljanju izkaza denarnih tokov po posredni metodi podjetje upošteva podatke iz dveh zaporednih bilanc stanja, tekočega izkaza poslovnega izida in nekatere dodatne podatke. Manj uporabljena je neposredna metoda, pri kateri je treba vse denarne prejemke in izdatke zapisovati in razporejati sproti, v nepobotanih zneskih. Čeprav se

neposredna metoda manj uporabljaja, jo Svet za mednarodne računovodske standarde priporoča (Weygandt, Kieso, Kimmel, 2002, str. 721–722), priporočajo pa jo tudi US GAAP in SRS.

Podjetja, ki uporabljajo **neposredno metodo** sestavljanja izkaza poslovnega izida, morajo poročati o naslednjih glavnih postavkah kosmatih prejemkov in izdatkov (Epstein, Ali Mirza, 2003, str. 132):

- prejemki pridobljeni od kupcev,
- dobljene obresti in dividende,
- izdatki za zaposlenca in dobavitelje,
- izdatki za obresti,
- izdatki za davke,
- drugi izdatki in prejemki iz poslovne dejavnosti.

Pri **posredni metodi** sestavljanja izkaza finančnega izida je izhodišče čisti dobiček (izguba), kakršen je bil ugotovljen v izkazu poslovnega izida. Postavke prihodkov in odhodkov, ki ne vplivajo na denarne tokove, so izvzete ali dodane, tako da pripeljejo do čistega denarnega toka iz poslovne dejavnosti. Na primer, amortizacijo je treba prišteti nazaj, ker zmanjšuje čisti dobiček, ne da bi hkrati vplivala tudi na denarne tokove.

V izkazu denarnega izida, ki je pripravljen po posredni metodi, je namenjeno največ pozornosti spremembam najbolj likvidnih sredstev in obveznosti podjetja. S spremembami zalog, terjatev in drugih tekočih sredstev in obveznosti se določijo denarni tokovi. Potrebne so prilagoditve, ki so lahko preproste (povezava vsakega sredstva in obveznosti iz bilance stanja z eno postavko iz izkaza poslovnega izida) ali bolj zapletene, na primer prihodke od prodaje je treba prilagoditi spremembi terjatev v obdobju in tudi spremembi v znesku dvomljivih in spornih terjatev (Epstein, Ali Mirza, 2003, str. 133).

Primerjava izkaza finančnega izida po SRS in MRS

Izkaz finančnega izida je tako v SRS kot MRS razčlenjen na tri poglavitne kategorije: denarne tokove iz poslovanja, naložbenja in financiranja. SRS in MRS se razlikujejo v tem, da se po MRS denarni tokovi pri naložbenju in financiranju ne predstavljajo po eni izmed metod (neposredni, posredni), temveč je ločevanje med tema dvema metodama uveljavljeno le za denarne tokove pri poslovanju. Po SRS pa se ločevanje na neposredno in posredno metodo izrazi tudi pri denarnih tokovih naložbenja in financiranja, in ne samo pri poslovanju.

Izbira metode sestavljanja izkaza finančnega izida je v SRS odvisna od možnosti za pridobivanje podatkov in potreb po poročanju, v MRS pa je odločitev za neposredno ali posredno metodo bolj povezana z načinom prikazovanja podatkov kakor z načinom njihovega zbiranja.

MRS 7 pove, da se pri neposredni metodi informacije za večino vrst kosmatih prejemkov in izdatkov pridobijo iz poslovnih knjig, SRS 26 pa ne predpisuje, kako je treba pridobiti podatke o prejemkih in izdatkih, to je o zneskih prejetih in porabljenih denarnih sredstev in njihovih ustreznikov.

SRS imenujejo denarne tokove pri posredni metodi pritoki in odtoki, pri neposredni metodi pa prejemki in izdatki. MRS takšnega besednega ločevanja ne poznajo. Obema vrstama standardov pa je skupno, da se morajo tokovi, prikazani po posredni metodi, čim bolj približati tokovom, podanim po neposredni metodi.

MRS poznajo tretjo metodo sestavljanja izkaza finančnega izida, ki se imenuje modificirana posredna metoda, te pa SRS ne navajajo. Po tej metodi iztočnica ni čisti dobiček, temveč posebej prihodki in posebej odhodki, kakršni so pripoznani v izkazu poslovnega izida. Pravzaprav je prijem enak kot pri navadni posredni metodi, ima pa dva detajla več: prihodke in odhodke v obračunskem obdobju. Tudi US GAAP ne poznajo modificirane posredne metode.

Po SRS se izdatki za dane obresti prištevajo med denarne tokove iz financiranja, po MRS pa so lahko kategorija denarnih tokov iz poslovanja ali financiranja. Prav tako se prejete obresti in dividende po MRS lahko razporedijo med denarne tokove iz poslovne ali investicijske dejavnosti, po SRS pa so lahko zgolj postavka finančnih tokov pri naložbenju. Pri tem nastajajo razlike tudi med US GAAP, MRS in SRS, kajti po US GAAP so plačane/dobljene obresti in dividende nujno postavka denarnih tokov iz poslovanja.

V MRS je opredeljeno, da je treba naložbenje in vlaganje (financiranje), ki ne zahtevata uporabe denarnih sredstev ali njihovih ustreznikov, razkriti v pojasnilih k računovodskim izkazom (MRS 7.43). Primeri takšnih naložb in vlaganj so: pridobitev sredstva s finančnim najemom, sprememba posojila v kapital, zamenjava nedenarnih sredstev ali obveznosti za druga nedenarna sredstva ali obveznosti in izdaja delnic za pridobitev sredstev (Epstain, Ali Mirza, 2003, str. 131). SRS v nasprotju z MRS ne obravnavajo nedenarnih naložb in financiranja skratka, razkritje le-teh v pojasnilih po SRS ni predpisano. Takšne postavke pa so po SRS kljub temu izvzete iz izkaza finančnega izida.

Izredne postavke so po SRS v izkazu finančnega izida obravnavane enako kot redne; predstavljene so kot postavke, ki izhajajo iz poslovanja, naložbenja ali vlaganja. Po MRS so izredne postavke razkrite posebej kot dodatek k posebnim razkritjem vrst in zneskov izrednih postavk, ki jih zahteva MRS 8, in niso posebne postavke v izkazu finančnega izida.

V SRS 26, v nasprotju z MRS 7, ni rešeno vprašanje v zvezi z deviznimi finančnimi tokovi. V MRS je določeno, da neunovčeni dobički in izgube, ki izhajajo iz sprememb deviznih tečajev, niso finančni tokovi, vendar je zaradi učinkov sprememb deviznih tečajev na obstoječa

denarna sredstva kljub temu treba denarna sredstva uskladiti na začetku in koncu obdobja. Zato je treba v izkazu finančnega izida začetno stanje denarnih sredstev popraviti za vpliv sprememb tečajev na obstoječa denarna sredstva in posamezne postavke denarnih sredstev prikazati v opombah k izkazu finančnega izida. Ker v SRS takšnega določila ni, naj bi sledili predpisom v MRS.

V SRS so našteje temeljne in druge vrste finančnega izida, ki jih MRS posebej ne navajajo, čeprav jih je prav tako kot po SRS mogoče razbrati iz izkaza denarnih tokov. Temeljne vrste finančnega izida po SRS so finančni izid iz prodaje, finančni izid iz celotnega poslovanja, finančni izid iz naložbenja, finančni izid iz financiranja in celotni finančni izid. Druge vrste finančnega izida so tiste, pri katerih se pojavljajo namesto prejemkov in izdatkov pritoki in odtoki (SRS 19.3).

3.4 INTERPRETACIJA IZKAZA GIBANJA KAPITALA PO SRS IN MRS

Izkaz gibanja kapitala je temeljni računovodski izkaz, v katerem so resnično in pošteno prikazane spremembe sestavin kapitala za poslovno leto ali medletna obdobja, za katera se izkaz sestavlja. Obseg postavk, uvrščenih v izkaz gibanja kapitala, je odvisen od odločitve podjetja, in zato ni nujno, da so prikazane spremembe vseh sestavin kapitala (Lipnik, 2002, str. 150). Glede na to, ali so uvrščene spremembe vseh sestavin kapitala ali ne, ločimo dve različici izkaza gibanja kapitala: izkaz sprememb kapitala in izkaz pripoznanih dobičkov in izgub¹⁹.

Izkaz gibanja kapitala prikaže sestavine prihodkov in odhodkov, ki niso pripoznane v izkaz poslovnega izida. Razvil se je zaradi splošno sprejetega mnenja, da izkaz poslovnega izida lahko vsebuje samo *realizirane* dobičke in izgube. Ker pa je definicija "realiziranega" nejasna in ker nastanejo v obračunskem obdobju tudi druge vrednostne spremembe, ki vplivajo na sredstva in obveznosti, je smiselno zahtevati ločen izkaz s sestavinami, nepripoznanimi v izkazu poslovnega izida (Alexander, Nobes, 2001, str. 124).

Izkaz sprememb kapitala

Izkaz sprememb kapitala prikazuje vse dobičke in izgube v obdobju – tudi tiste, ki so neposredno pripoznane kapitalu (Kavčič, 1999, str. 120). Iz njega razberemo vrednosti in vire sprememb kapitala. Lahko ima dve sestavini (White, Sondhi, Fried, 2003, str. 17):

- prednostne delnice,

¹⁹ Tuja literatura, ki interpretira MRS, prvi izkaz imenuje "Statement of Stockholders' Equity", kar lahko prevedemo kot izkaz sprememb lastniškega kapitala, drugi izkaz pa "Statement of Comprehensive Income" – izkaz vseobsegajočega dobička ali "Statement of Recognized Gains and Losses" – izkaz celotnih pripoznanih dobičkov in izgub, pri čemer se prvo poimenovanje uporablja v US GAAP, slednje pa v računovodskih standardih Velike Britanije in v MRS.

- navadne delnice,
- vplačani presežek kapitala,
- odkupljene lastne delnice,
- prilagoditve, potrebne pri lastništvu zaposlencev nad delnicami,
- druge sestavine vseobsegajočega dobička (naštete v nadaljevanju).

Izkaz pripoznanih dobičkov ali izgub = izkaz vseobsegajočega dobička

Prikazuje vse spremembe v kapitalu podjetja v obračunskem obdobju, razen tistih, ki so posledica kapitalskih poslov z lastniki in razdelitvijo njim. Vseobsegajoči dobiček tako zajema čisti dobiček in neposredne prilagoditve kapitala, kot so (White, Sondhi, Fried, 2003, str. 16):

- kumulativne tečajne razlike,
- nerealizirani dobički in izgube iz delnic, ki so na voljo za prodajo,
- odloženi dobički in izgube iz zavarovanja pred tveganji, ki izhajajo iz denarnih tokov.

Izkaz vseobsegajočega dobička naj bo predstavljen na enega od treh načinov: a) združen z izkazom poslovnega izida ali kot b) samostojen izkaz vseobsegajočega dobička ali c) vsebovan v izkazu sprememb kapitala.

Po SRS je izkaz gibanja kapitala lahko sestavljen tako, da prikazuje (SRS 27.2):

- le razdelitev čistega dobička kot sestavine kapitala oziroma poravnava čiste izgube kot odbitne postavke od kapitala ali
- vse sestavine kapitala, zajete v bilanco stanja, bodisi v skupinah bodisi posamično.

Izkaz gibanja kapitala, sestavljen na prvi način, imenujemo **različica I**. Število stolpcev v tem izkazu je omejeno le na razdelitev čistega dobička oziroma poravnavo izgube. A če se uporabi več kot samo čisti dobiček poslovnega leta ali pa se pokriva več kot samo izguba poslovnega leta, se število stolpcev ustrezno dopolni. V izkazu gibanja kapitala, sestavljenem po **različici II**, se prikažejo vse tiste sestavine kapitala, ki so vključene tudi v bilanco stanja (Lipnik, 2002, str. 151).

Poleg dveh mogočih načinov sestavljanja izkaza gibanja kapitala nam SRS daje na voljo tudi dve obliki prikazovanja sprememb sestavin kapitala:

- za vsako sestavino kapitala se spremembe prikažejo v ločeni razpredelnici, torej imamo toliko razpredelnic, kolikor je različnih sestavin kapitala;
- spremembe vseh sestavin kapitala se prikažejo v sestavljeni razpredelnici, tako da imamo samo eno razpredelnico.

Kot izhodiščna oblika je predlagana druga različica.

Po MRS prištevamo med sestavine izkaza gibanja kapitala (MRS 1.86):

- a) čisti poslovni izid v obdobju;
- b) vsako postavko prihodkov in odhodkov, dobička ali izgube, ki se po zahtevah drugih standardov pripozna neposredno kapitalu, in seštevek takšnih postavk;
- c) nabrani učinek sprememb računovodske usmeritve in popravkov osnovnih napak, obravnavanih v okviru normnih rešitev v MRS 8;
- d) kapitalske posle z lastniki in razdelitev lastnikom;
- e) saldo zadržanega čistega poslovnega izida na začetku obdobja in na datum bilance stanja in gibanja v obdobju;
- f) uskladitev knjigovodske vrednosti vsake vrste kapitala, vplačanega presežka kapitala in vsake rezerve na začetku in na koncu obdobja ter razkrije vsako gibanje posebej.

Kadar izkaz gibanja kapitala vsebuje postavke od a) do c), postavke od d) do f) pa so uvrščene v pojasnila, podjetje pripravlja izkaz celotnih pripoznanih dobičkov in izgub. Kadar pa so v izkaz gibanja kapitala uvrščene vse postavke, govorimo o izkazu sprememb kapitala.

Za vpeljavo izkaza gibanja kapitala v MRS so tile razlogi (Epstein, Ali Mirza, 2003, str. 107):

- MRS 8 zahteva, da so vse sestavine prihodkov in odhodkov v obračunskem obdobju uvrščene v določitev čistega dobička ali izgube v obdobju, razen če drug mednarodni računovodski standard ne zahteva ali dovoljuje drugače;
- drugi standardi, kot so MRS 16, 25 (nadomeščen z MRS 30 in 40) in 21, zahtevajo, da so specifični dobički in izgube, kot so prevrednotovalni presežki ali primanjkljaji ter tečajne razlike, neposredno pripoznani kapitalu s kapitalskimi transakcijami lastnikov vred;
- da bi zajeli vse dobičke in izgube, ki vplivajo na podjetniški finančni položaj, je pomembno, da te dobičke in izgube predstavimo v ločenem izkazu in le-tega uvrstimo med temeljne računovodske izkaze.

Novi izkaz pomeni dodatna in obsežnejša pojasnila k računovodskim izkazom.

Primerjava izkaza gibanja kapitala po SRS in MRS

SRS so vpeljali izkaz gibanja kapitala zaradi uskladitve z MRS. Standardna oblika izkaza gibanja kapitala v obliki preglednice, ki prikazuje vse sestavine kapitala skupaj, je predpisana tako v SRS kot MRS. SRS ponujajo dodatno možnost predstavitve, in sicer v obliki ločenih razpredelnic za vsako sestavino kapitala, česar MRS ne ponujajo.

V obliki izkaza gibanja kapitala po SRS so premiki kapitala razdeljeni v tri kategorije, in sicer: a) premiki v okvir kapitala, b) premiki v okviru kapitala in c) premiki iz okvira kapitala. Takšna kategorizacija je vsebinsko enaka v MRS, vendar ni funkcionalno razvidna iz oblike izkaza gibanja kapitala, kakršna je predstavljena v prilogi k MRS 1.

V SRS je predpisan poseben dodatek k izkazu gibanja kapitala, "**bilančni dobiček**", ki v MRS ni posebej definiran. Bilančni dobiček je pravno opredeljena odločitvena kategorija iz Zakona o gospodarskih družbah in se ugotovi takole (SRS 27.9):

- a) čisti poslovni izid poslovnega leta
- b) + preneseni čisti dobiček / prenesena čista izguba
- c) + zmanjšanje rezerv iz dobička
- č) povečanje rezerv iz dobička po sklepu uprave (zakonskih rezerv, rezerv za lastne deleže in statutarnih rezerv)
- d) povečanje rezerv iz dobička po odločitvi uprave in nadzornega sveta (drugih rezerv iz dobička)
- e) = bilančni dobiček ($a + b + c - d - e$), ki ga skupščina razporedi:
 - na delničarje,
 - v druge rezerve,
 - za prenos v naslednje leto in
 - za druge namene.

Deleži delničarjev v bilančnem dobičku se določijo v sorazmerju z nominalnim zneskom delnic (ZGD-F, 228.a člen).

MRS ne poznajo take oblike izkaza bilančnega dobička, vendar pa je v MRS 1 določeno, da mora podjetje bodisi v obrazcu izkaza poslovnega izida bodisi v pojasnilih razkriti objavljeni ali predlagani znesek dividende na delnico za obdobje, na katero se nanašajo računovodski izkazi. To je zožena oblika bilančnega dobička, ki obsega samo razdelitev čistega dobička poslovnega leta med delničarje, ne pa tudi oblikovanja in zmanjševanja rezerv, prenosa preteklih poslovnih izidov in potem razporeditev tako dobljenega zneska ne samo med delničarje, temveč tudi v druge rezerve, prenos v naslednje leto ali za druge namene.

4 SKLEP

Cilj približevanja nacionalnih in mednarodnih računovodskih standardov je oblikovanje enotnega sklopa pravil, izbranih iz najboljših nacionalnih in mednarodnih standardov. V hitri globalizaciji bi s tem dosegli enako, učinkovito in dosledno obravnavo ekonomskih kategorij po vseh zakonodajah sveta. Taka obravnavo bi pripomogla k učinkovitejšemu razporejanju sredstev ter preglednosti in primerljivosti med podjetji. V Sloveniji je domača računovodska stroka prav zaradi primerljivosti in usklajenosti slovenskih računovodskih standardov z mednarodnimi spremenila in dopolnila SRS z novostmi iz MRS.

Slovenski računovodski standardi so v vseh pomembnejših pogledih usklajeni z mednarodnimi računovodskimi standardi. MRS velikokrat dopuščajo več rešitev, SRS pa te možnosti omejujejo; to pomeni, da je v nekaterih primerih mogoče reči, da je podjetje ravnalo po MRS, čeprav je rešitev v nasprotju s SRS, katerih uporaba je na območju Republike

Slovenije obvezna. Vendar so računovodski izkazi skladni z MRS, če podjetje pri njihovem sestavljanju upošteva SRS, ki že vsebujejo novejša stališča iz MRS. Res pa je, da v nekaterih primerih SRS še ne upoštevajo novih dosežkov iz MRS ali pa posamezne zahteve iz tega dokumenta niso sprejemljive.

Temeljni računovodski izkazi, pripravljeni po SRS so primerljivi s temeljnimi računovodskimi izkazi, pripravljenimi po MRS. Formalne razlike, ki nastajajo, večinoma ne vplivajo na višino vrednostno izkazanih ekonomskih kategorij. Razlike izvirajo iz drugačnega zajemanja in izkazovanja postavk. Pomembna razlika, ki vpliva na vrednostno izražene postavke v bilanci stanja in izkazu poslovnega izida, se nanaša na prevrednotenje finančnih inštrumentov, ki jih ima podjetje za trgovanje. Tako se dobički, ki izhajajo iz okrepitve finančnih naložb, po SRS pripišejo neposredno kapitalu, po MRS pa so dobički iz tega naslova upoštevani bodisi v izkazu poslovnega izida bodisi neposredno v kapitalu.

Čeprav prehaja celotno svetovno gospodarstvo na mednarodne standarde računovodskega poročanja, se večina držav še vedno ravna po svojih standardih, ki so pri pripravi računovodskih izkazov obvezni. Tako je tudi v Sloveniji. Uporaba SRS na območju Republike Slovenije je obvezna. Zakon o gospodarskih družbah daje zakonsko podlago, ki nalaga podjetjem, da morajo pripravljati svoje računovodske izkaze po SRS. Po navodilih v uvodu v SRS torej velja: Dokler v SRS niso sprejete določbe iz MRS, se štejejo MRS le kot informacija o strokovnih dosežkih. To je tudi razlog, da doslej uporaba MRS zakonsko ni bila predpisana ali omogočena. Vendar se pripravlja sprememba Zakona o gospodarskih družbah, in z njo bo tudi pri nas prvič predpisana uporaba MRS kot edina podlaga za vodenje računovodstva in sestavljanje računovodskih izkazov za nekatera podjetja, druga se bodo zanjo lahko odločila prostovoljno.

LITERATURA

1. Alexander David, Nobes Christopher: Financial Accounting. London : Financial Times / Prentice Hall, 2001. 475 str.
2. Blake John, Lunt Henry: Accounting standards. Seventh Edition. London : Financial Times / Prentice Hall, 2001. 384 str.
3. Bregar Katarina: Razlike med slovenskimi in mednarodnimi računovodskimi standardi. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1999. 61 str.
4. Cook Jacob, Lavrenčič Uroš: Vpliv posebnosti v slovenskih računovodskih standardih na vrednotenje slovenskih podjetij.
[URL: <http://www.publikum.si/slo/clanki/2000-07-12.html.12>], 12.7.2000.
5. Elliott Barry, Elliott Jamie: Financial Accounting, Reporting and Analysis. International edition. Harlow : Financial Times / Prentice Hall, 2002. 800 str.
6. Epstein J. Barry, Ali Mirza Abbas: Interpretation and Application of International Accounting Standards. Hoboken : John Wiley & Sons, Inc., 2003. 952 str.
7. Gray J. Sidney, Salter B. Stephen, Radebaugh H. Lee: Global Accounting and Control. New York : John Wiley & Sons, cop., 2001. 224 str.
8. Haskins E. Mark, Ferris R. Kenneth, Selling I. Thomas: International Financial Reporting and Analysis. Chicago : Irwin, 1996. 881 str.
9. Hieng Romana: Nove zamisli obračunavanja in izkazovanja davka iz dobička po MRS 12. Zbornik referatov 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož : Zveza ekonomistov Slovenije, 1999, str. 171–185.
10. Hieng Romana: Novosti v SRS 5, 9, 11, 17 in 18 ter njihova povezava z novostmi pri obravnavanju najemov. Zbornik referatov 5. letne konference preizkušenih računovodij. Otočec : Slovenski inštitut za revizijo, 2002, str. 49–70.
11. Hieng Romana: Ponazoritve knjiženj najpogostejših in bolj zapletenih poslovnih dogodkov: 47 – Stroški dela. IKS, 2002a, 9–10, str. 158–159.
12. Horvat Tatjana, Guzina Barbara, Štendler Mitja: Bilance, razkritja, obračun davka od dobička. Časnik Finance, Ljubljana, 2004, 75 str.
13. Kavčič Slavka: Prenova bilance stanja in izkaza uspeha ter uvedba izkaza gibanja kapitala po MRS 1, 14, 33, in 34. Zbornik referatov 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož : Zveza ekonomistov Slovenije, 1999, str. 111–127.
14. Kavčič Slavka: Podrobnejša predstavitev novosti za SRS 10 – Dolgoročne rezervacije, SRS 12 – Kratkoročne časovne razmejitve, SRS 17 – Odhodki, SRS 19 – Vrste poslovnega izida in SRS 27 – Oblika izkaza sprememb kapitala za zunanje poslovno

- poročanje. Zbornik referatov 3. letne konference preizkušenih računovodij. Otočec : Inštitut za revizijo, 2000, str. 117–132.
15. Kokotec – Novak Majda: Računovodska obravnava industrijske lastnine z vidika mednarodnih in slovenskih računovodskih standardov. Zbornik referatov 15. posvetovanja o računovodstvu, davščinah in financah. Maribor : Društvo računovodij, finančnikov in revizorjev Maribor, 2000, str. 57–69.
 16. Korošec Bojana: Mednarodni računovodski standard o rezervacijah, pogojnih obveznostih in pogojnih sredstvih (MRS 37). Zbornik referatov 32. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož : Zveza ekonomistov Slovenije, 2000, str. 193–205.
 17. Koželj Stanko: Podrobnejša predstavitev novosti v osnutku prenovljenih SRS 4 – Zaloge, SRS 14 – Stroški materiala in storitev in SRS 16 – Stroški po vrstah, mestih in nosilcih. Zbornik referatov 3. letne konference preizkušenih računovodij. Otočec : Slovenski inštitut za revizijo, 2000, str. 87–100.
 18. Koželj Stanko: SRS 4 – Zaloge. Zbornik referatov 5. letne konference preizkušenih računovodij. Otočec : Slovenski inštitut za revizijo, 2002, str. 91–103 .
 19. Koželj Stanko: Stanje in razvoj računovodstva v Sloveniji. Mednarodna konferenca o računovodstvu. Maribor : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev, 2003.
 20. Koželj Stanko: Nekatere razlike med MRS 2 in SRS 4. IKS, 2003a, 9, str. 9–13.
 21. Lipnik Janez: SRS 26 in 27 – Oblike izkazov finančnega izida in gibanja kapitala za zunanje poslovno poročanje. Zbornik referatov 5. letne konference preizkušenih računovodij. Otočec : Slovenski inštitut za revizijo, 2002, str. 133–155.
 22. Mednarodni računovodski standardi 2001. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001. 1357 str.
 23. Odar Marjan: Podrobnejša predstavitev novosti v osnutku prenovljenih SRS 3 – Dolgoročne finančne naložbe, SRS 6 – Kratkoročne finančne naložbe in SRS 8 – Kapital. Zbornik referatov 3. letne konference preizkušenih računovodij. Otočec : Slovenski inštitut za revizijo, 2000, str. 67–86.
 24. Odar Marjan: Kritično obravnavanje zahtevnejših primerov izkazovanja in merjenja finančnih naložb in kapitala. Zbornik referatov 5. letne konference preizkušenih računovodij. Otočec : Slovenski inštitut za revizijo, 2002, str. 71–89.
 25. Odar Marjan: Ponazoritve knjiženj najpogostejših in bolj zapletenih poslovnih dogodkov: 97 – Dolgoročne finančne obveznosti. IKS, 2002a, 9–10 str. 252–257.
 26. Radebaugh H. Lee, Gray J. Sidney: International Accounting and Multinational Enterprises. Fourth edition. New York : John Wiley & Sons, inc., 1997. 696 str.

27. Slovenski računovodski standardi 2001. Druga izdaja. Ljubljana : Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2003. 339 str.
28. Stolowy Herve, Lebas J. Michel: Corporate Financial Reporting. A Global Perspective. First edition. London : Thomson, 2002. 636 str.
29. Šterbenc Borut: Razlika v analizi uspešnosti poslovanja za podjetje Kolpa d.d. po slovenskih računovodskih standardih in mednarodnih računovodskih standardih. Diplomsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2002. 46 str.
30. Štrekelj Vlado: Časovne razmejitve in stroški. Zbornik referatov 5. letne konference preizkušenih računovodij. Otočec : Slovenski inštitut za revizijo, 2002, str. 117–132.
31. Taraporvala Navzar, Lawrence Steve: Financial Reporting Environment. London : Certified Accountants Educational Projects, 1993. 725 str.
32. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 1999. 841 str.
33. Turk Ivan: Prenova in sprememba slovenskih računovodskih standardov. Zbornik referatov 3. letne konference preizkušenih računovodij. Otočec : Slovenski inštitut za revizijo, 2000, str. 5–16.
34. Walton Peter, Haller Axel, Raffournier Bernard: International Accounting. Second Edition. London : Thomson, 2003. 521 str.
35. Vezjak Blanka: S priključitvijo k Evropski uniji tudi v Sloveniji obvezni mednarodni računovodski standardi. Revizor. Ljubljana : Slovenski inštitut za revizijo, 2003, 11, str. 30–57.
36. Weygandt J. Jerry, Kieso E. Donald, Kimmel D. Paul: Accounting Principles. Sixth edition. New York : John wiley & Sons, Inc., 2003. 1138 str.
37. White I. Gerald, Sondhi C. Ashwinpaul, Fried Dov: The Analysis and Use of Financial Statements. Third Edition. New York : John wiley & Sons, Inc., 2003. 767 str.
38. Zupančič Vera, Odar Marjan: Ponazoritve knjiženj najpogostejših in bolj zapletenih poslovnih dogodkov: 06 – Dolgoročne finančne naložbe v kapital. IKS, 2002, 9–10, str. 7–67.
39. Zupančič Vera: Končni obračun amortizacije osnovnih sredstev. IKS, 2003, 12, str. 29–35.

VIRI

1. Adoption of the revised International Accounting Standards.
[URL: http://europa.eu.int/comm/internal_market/accounting/docs/ias/efrag-2004-03-endorsement-letter_en.pdf], 3.3.2004.
2. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 30/1993).

3. Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o gospodarskih družbah – ZGD-F (Uradni list RS, št. 45/2001).